

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.

Studijní program: N0413A050001 Ekonomika a management

Studijní obor/specializace: Specializace Finance v mezinárodním podnikání

Analýza dodržování zásady opatrnosti z pohledu vybraných účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu Diplomová práce

Bc. Aneta Lutovská

Vedoucí práce: Ing. Josef Horák, Ph.D.

ŠKODA AUTO Vysoká škola

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Aneta Lutovská**

Studijní program: **Ekonomika a management**

Specializace: **Finance v mezinárodním podnikání**

Název tématu: **Analýza dodržování zásady opatrnosti z pohledu vybraných účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu**

Cíl: Hlavním cílem diplomové práce je zpracování analýzy zaměřené na dodržování zásady opatrnosti z pohledu účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu s konkrétním zaměřením na cestovní kanceláře.

Rámcový obsah:

1. Vymezení účetních předpokladů a zásad
2. Charakteristika nástrojů sloužících pro realizaci zásady opatrnosti ve finančním účetnictví
3. Analýza dodržení zásady opatrnosti na vybraném vzorku podnikatelských subjektů – cestovních kancelářích a agenturách
4. Vyhodnocení zjištěných poznatků a návrh řešení vedoucích ke zlepšení současného stavu analyzovaných cestovních kancelářích a agentur

Rozsah práce: 55 – 65 stran

Seznam odborné literatury:

1. BOKŠOVÁ, J. *Účetní výkazy pod lupou I.: Základy účetního výkaznictví*. 1. vyd. Praha: LINDE Praha, 2013. ISBN 978-80-720-1-921-2.
2. JOHNSTONE, K M. – GRAMLING, A A. – RITTENBERG, L E. *Auditing: a risk-based approach to conducting a quality audit*. Cengage Learning, 2015. 919 s. ISBN 978-1-305-08057-7.
3. STROUHAL, J. – MUSTAŤĀ, R V. – BONACI, C G. *International Accounting Practices*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2014. ISBN 978-80-245-2040-7.
4. DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. Brno: BizBooks, 2017. 368 s. ISBN 978-80-265-0692-8.
5. ČIŽINSKÁ, R. *Základy finančního řízení podniku*. 1. vyd. Grada Publishing, 2018. 240 s. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0194-8.

Datum zadání diplomové práce: duben 2021

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2022

L. S.

Elektronicky schváleno dne 28. 4. 2022

Bc. Aneta Lutovská

Autorka práce

Elektronicky schváleno dne 28. 4. 2022

Ing. Josef Horák, Ph.D.

Vedoucí práce

Elektronicky schváleno dne 28. 4. 2022

doc. Ing. Tomáš Krabec, Ph.D., MBA

Garant studijní specializace

Elektronicky schváleno dne 28. 4. 2022

doc. Ing. Pavel Mertlík, CSc.

Rektor ŠAVŠ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval(a) samostatně a použité zdroje uvádím v seznamu literatury. Prohlašuji, že jsem se při vypracování řídil(a) vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. (dále jen ŠAVŠ) směrnicí OS.17.10 Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědom(a), že se na tuto závěrečnou práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že se jedná ve smyslu § 60 o školní dílo a že podle § 35 odst. 3 je ŠAVŠ oprávněna mou práci využít k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna podle § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiji-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, mám povinnost o této skutečnosti informovat ŠAVŠ. V takovém případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Mladé Boleslavi dne 11.4.2022.

Poděkování

Především děkuji vedoucímu diplomové práce panu Ing. Josefu Horákovi, Ph.D. za odborné vedení a poskytování odborných znalostí a zkušeností, o které se se mnou podělil. Dále bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, kterou mi poskytovali během celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk a symbolů.....	7
Úvod	8
1 Vymezení účetních předpokladů a zásad	9
1.1 <i>Základní předpoklady účetního výkaznictví</i>	9
1.2 <i>Obecně uznávané účetní zásady.....</i>	10
1.3 <i>Obecné vymezení zásady opatrnosti.....</i>	14
2 Charakteristika nástrojů sloužících pro realizaci zásady opatrnosti ve finančním účetnictví.....	16
2.1 <i>Rezervy.....</i>	16
2.1.1 <i>Rezervy podle ČÚS.....</i>	17
2.1.2 <i>Rezervy podle IFRS</i>	18
2.1.3 <i>Rezervy podle US GAAP</i>	20
2.2 <i>Opravné položky.....</i>	20
2.2.1 <i>Opravné položky podle ČÚS.....</i>	20
2.2.2 <i>Opravné položky podle IFRS</i>	22
2.2.3 <i>Opravné položky podle US GAAP.....</i>	23
2.3 <i>Odpisy.....</i>	24
2.3.1 <i>Odpisy podle ČÚS.....</i>	24
2.3.2 <i>Odpisy podle IFRS</i>	31
2.3.3 <i>Odpisy podle US GAAP</i>	32
2.4 <i>Oceňování.....</i>	33
2.4.1 <i>Oceňovací metody podle ČÚS</i>	35
2.4.2 <i>Oceňovací metody podle IFRS</i>	39
2.4.3 <i>Oceňovací metody podle US GAAP.....</i>	43

3	Analýza dodržení zásady opatrnosti na vybraném vzorku podnikatelských subjektů – cestovních kanceláří a agenturách.....	44
3.1	<i>Právní forma cestovních kanceláří.....</i>	47
3.2	<i>Metody odpisování dlouhodobého majetku</i>	47
3.3	<i>Opravné položky</i>	48
3.3.1	Blue Sky Travel s.r.o.	50
3.3.2	Cestovní kancelář NOMÁD, spol. s.r.o.....	51
3.3.3	CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o.	51
3.3.4	Čedok a.s.	52
3.3.5	LIVINGSTONE s.r.o.	54
3.4	<i>Rezervy.....</i>	54
3.4.1	LIVINGSTONE s.r.o.	55
3.4.2	TIPATOUR zájezdy s.r.o.	56
4	Vyhodnocení zjištěných poznatků a návrh řešení vedoucích ke zlepšení současného stavu analyzovaných cestovních kanceláří a agentur.....	57
4.1	<i>Vyhodnocení</i>	57
4.2	<i>Doporučení</i>	61
	Závěr.....	63
	Seznam literatury	65
	Internetové zdroje	69
	Seznam obrázků a tabulek	70
	<i>Seznam obrázků.....</i>	70
	<i>Seznam tabulek.....</i>	70

Seznam použitých zkratek a symbolů

a.s.	Akciová společnost
ASC	Accounting Standards Codification
CK	Cestovní kancelář
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČÚS	Český účetní standardy
DDB	Double Declining Balance
FIFO	First In – First Out
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
REZ	Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
SFAS	Statement of Financial Accounting Standards
SYD	Sum of Years Digits
US GAAP	Generally Accepted Accounting Principles in the United States
ZÚČ	Zákon o účetnictví

Úvod

Účetnictví je velmi důležitou součástí fungování každé účetní jednotky. Účelem účetnictví je podat věrný a poctivý obraz skutečnosti. Aby tohoto účetní jednotka dosáhla, musí dodržovat základní předpoklady a principy. Ty jsou považovány za soubor pravidel pro společnost od prvotního zaúčtování jakékoli transakce v účetnictví společnosti až po její předání v informační formě externímu subjektu prostřednictvím sestavené účetní závěrky. Jednou z nejdůležitějších rolí je zásada opatrnosti, která je předmětem této diplomové práce. Je v zájmu každého subjektu minimalizovat jakékoli rizika, které by mohly vést k negativnímu vnímání společnosti veřejností.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. Teoretické části jsou věnovány první dvě kapitoly, které zpočátku charakterizují vymezení účetních předpokladů a zásad. Největší důraz je zde kladen na vymezení zásady opatrnosti, která je pro tuto diplomovou práci klíčovou zásadou. Druhá kapitola se zabývá charakteristikou jednotlivých nástrojů sloužících pro realizaci zásady opatrnosti ve finančním účetnictví. Jednotlivé nástroje zásady opatrnosti jsou charakterizovány dle českých účetních standardů, mezinárodních standardů účetního výkaznictví a podle všeobecných amerických standardů.

Praktická část se zabývá třetí a čtvrtou kapitolou diplomové práce. Třetí kapitola diplomové práce je zaměřena na analýzu dodržování zásady opatrnosti na vybraném vzorku cestovních kanceláří v České republice. Čtvrtá kapitola se zabývá vyhodnocením plynoucích z provedené analýzy dodržování zásady opatrnosti na zkoumaném vzorku cestovních kanceláří. Na základě zjištěných nedostatků jsou v poslední kapitole navržena opatření, která by měla vést ke zlepšení současného stavu dodržování zásady opatrnosti v oblasti cestovního ruchu, a to konkrétně u cestovních kanceláří.

Hlavním cílem této diplomové práce je zpracování analýzy zaměřené na dodržování zásady opatrnosti účetních jednotek v odvětví cestovního ruchu s konkrétním zaměřením na cestovní kanceláře na domácím trhu.

1 Vymezení účetních předpokladů a zásad

Tato kapitola se zabývá vymezením vybraných účetních předpokladů a zásad. Je nejprve zaměřena na základní předpoklady účetního výkaznictví, kde je popsán akruální princip a předpoklad nepřetržitosti trvání účetní jednotky. Poté podrobně vymezuje obecně uznávané účetní zásady, kde je nejdříve popsána zásada věrného a poctivého zobrazení, která je nadřazena níže uvedeným zásadám. V neposlední řadě jsou objasněny ostatní účetní zásady, mezi které patří zásada účetní jednotky, zásada zjišťování výsledku hospodaření v pravidelných intervalech, zásada bilanční kontinuity, zásada stálosti metod (konzistence), zásada významnosti (materiality), zásada zákazu kompenzace a ostatní účetní zásady. V poslední části je vymezena zásada opatrnosti.

1.1 Základní předpoklady účetního výkaznictví

Do základních principů finančního účetnictví patří akruální princip a předpoklad nepřetržitosti trvání účetní jednotky. Akruální princip požaduje, aby všechny hospodářské transakce byly přiřazeny k období, ke kterému konkrétní případy časově a věcně náležejí. Transakce musí být zaznamenány v okamžiku, kdy vznikly, bez ohledu na to, kdy je uskutečněn příjem nebo výdaj peněz. Je možné konstatovat, že tento princip způsobuje potřebu časového rozlišení nákladů a výnosů, tvorby dohadných rezerv a položek. Výsledek hospodaření se na akruální bázi určí jako rozdíl, kdy se od výnosů odečtou náklady. Z tohoto důvodu je akruální princip celosvětově uznávaným a akceptovatelným řešením podvojného účetnictví (Dvořáková, 2017).

Pro zachování akruálního principu je nevyhnutelné zaznamenat akruální a odložené položky. Akruální položky jsou tehdy, když vznikne výnos či náklad v běžném období a k výdaji nebo k příjmu peněz dojde až v budoucím období. Oproti tomu odložené položky představují situaci, kdy v konkrétním období došlo k příjmu nebo výdaji peněz, avšak samotný náklad či výnos vznikne v dohledné budoucnosti (Bokšová, 2013).

Informace zahrnuté v účetních výkazech vycházejí z poznatku, že podnik bude stále pokračovat ve své činnosti a zároveň u ní nevzniká žádná skutečnost, která by ji určovala nebo zamezovala v této činnosti pokračovat i v blízké budoucnosti. Pro

uživatele účetních výkazů je nedodržení zásady trvání podniku zásadní informace, jelikož v případě finančních obtíží a přistoupení k likvidaci dochází ke změně ocenění vykazovaných aktiv a pasiv. Z toho vyplývá, že při nedodržení této zásady budou aktiva vykázána v tržních cenách, to znamená v cenách, za které je možné aktiva prodat. Naopak při dodržení zásady trvání bude hodnota aktiv označovat potencionální ekonomický zisk konkrétních aktiv v budoucnosti. Ze zmíněného předpokladu vycházejí ostatní účetní zásady, jako je například zásada stálosti metod (konzistence), zásada periodicity a zásada opatrnosti (Bokšová, 2013).

1.2 Obecně uznávané účetní zásady

V české účetní legislativě obecně uznávané účetní zásady představují soubor pravidel, které musí být dodržovány všemi účetními jednotkami při vedení účetnictví a také při sestavování účetních výkazů. Majorita těchto zásad je uvedena v zákoně o účetnictví (dále jen ZÚČ).

Do účetních zásad patří zejména:

- zásada věrného a poctivého zobrazení,
- zásada účetní jednotky,
- zásada neomezeného trvání účetní jednotky,
- zásada zjišťování výsledku hospodaření v pravidelných intervalech,
- zásada bilanční kontinuity,
- zásada nezávislosti účetních období (akruální princip),
- zásada stálosti metod (konzistence),
- zásada významnosti (materiality),
- zásada zákazu kompenzace
- zásada opatrnosti,
- ostatní účetní zásady.

Zásada věrného a poctivého zobrazení

Jedná se o základní a uznávanou zásadu, které se podřizují všechny ostatní účetní zásady. Účetní jednotka je povinna vést účetnictví takovým způsobem, aby účetní závěrka, která bude na jeho základě srozumitelně sestavena, podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky a mohla tak být podkladem pro kvalifikované ekonomické rozhodování osob neboli uživatelů. Pod uživateli si lze představit například investory, finanční úřady, financují partnery atd.

Za předpokladu, že by účetní jednotka výše uvedené nedodržela, může tím účetní jednotka naplnit nejen definici přestupku, ale i definici trestného činu. (Králová, Hejret, 2022)

Zobrazení je věrné, pokud je obsah položek účetní závěrky shodný se skutečným stavem, který je znázorněn v souladu se zákonem uloženými účetními metodami. Zobrazení je poctivé tehdy, kdy jsou při něm aplikovány účetní metody takovým způsobem, který směřuje k dosažení věrnosti. Tam, kde se může účetní jednotka rozhodnout mezi více možnostmi dané účetní metody a vybraná možnost by překrývala skutečný stav, je účetní jednotka povinna vybrat jinou možnost, která skutečnému stavu odpovídá (Králová, Hejret, 2022).

Zásada účetní jednotky

Zásada účetní jednotky znamená relativně uzavřený ekonomický celek, který vede účetnictví, k němuž se sestavují účetní výkazy a účetní operace. Přesná definice účetní jednotky je vymezena v ZÚČ. V mnoha případech je pojem právní i účetní jednotky shodný. Vyskytují se i případy, kdy jsou sestavovány účetní výkazy za několik separátních právnických osob, které jsou navzájem spojeny majetkovou účastí. V tomto případě jsou výkazy označovány jako konsolidované (Skálová, 2021).

Zásada neomezeného trvání účetní jednotky

Zásada neomezeného trvání účetní jednotky se v praxi aplikuje tzv. oceňováním aktiv. Pro oceňování dlouhodobých aktiv se používají historické náklady. Tato zásada se uplatňuje postupným odepsáním pořizovací ceny pomocí formou odpisů do nákladů (Skálová, 2021).

Zásada zjišťování výsledku hospodaření v pravidelných intervalech

Celkový výsledek hospodaření účetní jednotky je možné určit po likvidaci obchodního závodu, po přeměně všech jeho aktiv na peníze. Doba trvání účetní jednotky je neomezená, tudíž se dělí na pravidelné intervaly, ve kterých se realizují zjištění výsledku hospodaření, a i finanční situace. Toto pravidelné zjišťování je nepostradatelné pro posuzování efektivnosti obchodního závodu a pro řízení ostatních činností (Skálová, 2021).

Účetní období můžeme chápat jako období, za které účetní jednotka pořizuje účetní závěrku. Účetní období poskytuje informace zejména o skutečném výsledku hospodaření a také o skutečném stavu a pohybu majetku a závazků. Účetní období je označováno jako jeden kalendářní rok nebo hospodářský rok. Z pohledu účetnictví mají oba stejný počet měsíců, není-li stanoveno jinak. Hospodářský rok nemusí být zahájen od ledna, ale libovolným kalendářním měsícem v roce (Šteker, Otrusinová, 2016).

Účetní období je podle ZÚČ č. 563/1991 Sb., § 3 delší než dvanáct měsíců v těchto případech:

- *„Při vzniku účetní jednotky v období 3 měsíců před koncem kalendářního roku“.*
- *„Při zániku účetní jednotky v období 3 měsíců po skončení kalendářního roku nebo hospodářského roku“.*
- *„Stanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis rozvahový den ve lhůtě do 3 měsíců před počátkem běžného účetního období“.*
- *„Stanoví-li tento zákon nebo zvláštní právní předpis rozvahový den ve lhůtě do 3 měsíců po konci běžného účetního období a neodporuje-li takovéto prodloužení smyslu rozvahového dne běžného účetního období“.*
- *„Případně-li rozhodný den u nástupnické účetní jednotky, u účetní jednotky rozdělované odštěpením nebo u přejímajícího společníka v případě převodu jmění na společníka do období 3 měsíců před skončením kalendářního nebo hospodářského roku a dojde-li v tomto období zároveň k zápisu přeměny obchodní korporace do obchodního rejstříku“.*

Zásada bilanční kontinuity

Zásada bilanční kontinuity říká, že konečné zůstatky rozvahových účtů by se měly rovnat počátečním stavům rozvahových účtů v následujícím účetním období.

Při bilanční kontinuitě se sestavuje rozvaha tak, aby bylo zaručeno vzájemné propojení počátečních stavů rozvahových účtů a konečné zůstatky rozvahových účtů, kterými se předešlé období uzavřelo (Šteker, Otrusinová, 2016).

Zásada stálosti metod (zásada konzistence)

Zásada stálosti metod znamená, že srovnávání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty a jejich obsahové stanovení a způsoby oceňování využitě v jednom účetním období nesmí účetní jednotky nahradit v nadcházejícím účetním období. Výjimka je možná pouze tehdy, když se toto pravidlo stane nesnesitelným třeba při změně předmětu podnikání nebo jiné činnosti nebo také z důvodu zpřesnění věrného zobrazení. Informace o všech změnách účetních postupů musí být vždy zaznamenány v příloze účetní závěrky, a to z toho důvodu, aby tak bylo ulehčeno odhalování souvislostí ve vedení účetnictví (ZÚČ č. 563/1991 Sb.).

Zásada významnosti (materiality)

Zásada významnosti neboli materiality stanovuje, aby účetní výkazy zahrnovaly takové informace, které jsou pro uživatele důležité z hlediska jejich případných rozhodnutí. Informace je považována za významnou v okamžiku, kdy je možné o ní předpokládat, že by její chybné uvedení nebo neuvedení mohlo ovlivnit mínění uživatele. Tyto významnosti jednotlivých informací se zvažují v souvislosti s jinými podobnými informacemi (Šteker, Otrusinová, 2016).

Zásada zákazu kompenzace

Tato zásada udává, že účetní jednotky mají povinnost zobrazovat položky aktiv, pasiv, nákladů a výnosů v účetních knihách a separátně je zveřejňovat v účetní závěrce bez jejich vzájemného zúčtování. Cílem této zásady je kontrolování správnosti vykazování aktiv, pasiv, nákladů a výnosů. Za správnost vykazování aktiv, pasiv, nákladů a výnosů se podává uživateli celkový přehled o položkách vykazovaných v účetní závěrce.

Ostatní účetní zásady

V účetnictví existuje řada dalších zásad, kterými se účetní jednotky řídí a které jsou propojeny se zmíněnými zásadami, například zásada zákazu kompenzace, zásada přednosti obsahu před formou, zásada vzájemného souměření výnosů a nákladů, zásada objektivit účetních informací, zásada stálé kupní síly peněžní jednotky atd.

1.3 Obecné vymezení zásady opatrnosti

Vymezení zásady opatrnosti je uvedeno v § 25 odst. 3 v ZÚČ č. 563/1991 Sb.: „Účetní jednotky při oceňování ke konci rozvahového dne zahrnují jen zisky, které byly dosaženy, a berou v úvahu všechna předvídatelná rizika a možné ztráty, které se týkají majetku a závazků a jsou jim známy do okamžiku sestavení účetní závěrky, jakož i všechna snížení hodnoty bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření účetního období zisk nebo ztráta“.

Na tento paragraf také navazuje v ZÚČ č. 563/1991 Sb., § 26 odst. 3: „Ustanovení o oceňování podle § 25 odst. 3 vyjadřují rezervy, opravné položky a odpisy majetku. Rezervy jsou určeny k pokrytí závazků nebo nákladů, jejichž povaha je jasně definována, a u nichž je k rozvahovému dni buď pravděpodobné, že nastanou, nebo jisté, že nastanou, ale není jistá jejich výše nebo okamžik jejich vzniku. K rozvahovému dni musí rezerva představovat nejlepší odhad nákladů, které pravděpodobně nastanou, nebo v případě závazků částku, která je zapotřebí k vypořádání. Rezervy nesmějí být použity k úpravám hodnot aktiv. Rezervami se dále rozumí jiné rezervy podle zvláštních právních předpisů. Opravnými položkami se vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku; odpisy majetku vyjadřují trvalé snížení jeho hodnoty“.

Zásada opatrnosti spočívá v tom, že v účetnictví se vykazují a do výše zisku zahrnují všechny možné ztráty a předvídatelná rizika a znehodnocení majetku, i když ještě nevypukly a jejich výše není spolehlivě zjištělná. Oproti tomu všechny zisky a znehodnocení majetku se odráží do účetnictví až po samotné realizaci (Skálová, 2021).

V knize od Šteker a Otrusínové je uvedeno: „Příkladem uplatnění zásady opatrnosti je tvorba rezerv, tvorba opravných položek a účtování o odpisech majetku. Rezervy představují tvorbu zdroje na budoucí výdaje. Opravnými položkami se vyjadřuje přechodné snížení hodnoty majetku. Odpisy majetku naopak vyjadřují trvalé snížení jeho hodnoty. Účetní jednotky mají respektovat tuto zásadu bez ohledu na to, zda je výsledkem hospodaření zisk a ztráta“ (2016, str. 20).

Při vedení účetnictví obecně platí, že aktiva a výnosy by neměly být nadhodnoceny, a naopak závazky a náklady by měly být nadhodnoceny (Bokšová, 2013).

Zásadu opatrnosti akceptují všechny účetní systémy na světě. Tato zásada je definována v IFRS (Mezinárodní standardy účetního výkaznictví) a i v US GAAP (Všeobecné americké standardy).

V IFRS se zásadou opatrnosti zabývá IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv. Základní zásadou tohoto standardu je, že aktivum nesmí být v účetní závěrce vedeno ve vyšší hodnotě, než je částka zpětně získaná jeho použitím nebo prodejem. Pokud účetní hodnota překročí zpětně získatelnou částku, následně je aktivum popsáno jako znehodnocené. Účetní jednotka musí snížit účetní hodnotu aktiva na zpětně získatelnou částku a vykázat ztrátu ze snížení hodnoty (IFRS, 2021).

Uplatnění zásady opatrnosti je nutné v praxi koordinovat s nároky daňových předpisů, především zákona o daních z příjmů. V některých situacích firma musí důkladně zhodnotit, zda praktický postup v účetnictví, co se týče uplatnění zásady opatrnosti, obhájí v souvislosti s řešením daňových případů při jednání s finančními úřady. Jedná se především o vyúčtování výdajů a výnosů následujících období. Zásada opatrnosti se nevyužívá při použití metody FIFO, a to při oceňování cenných papírů a zásob. Rovněž použití reálných hodnot pro oceňování zvolených aktiv a závazků programově proráží princip opatrnosti při oceňování aktiv a také při vykazování výsledku hospodaření (Ryneš, 2021). Zásada opatrnosti se v praxi aplikuje prostřednictvím nástrojů, které jsou detailněji popsány v kapitole 2.

2 Charakteristika nástrojů sloužících pro realizaci zásady opatrnosti ve finančním účetnictví

Druhá kapitola pojednává o jednotlivých nástrojích sloužících pro realizaci zásady opatrnosti v praxi. Mezi tyto nástroje patří rezervy, opravné položky, odpisy a očeňování, a to podle českých účetních standardů (dále jen ČÚS), IFRS a US GAAP.

2.1 Rezervy

Prvním nástrojem zásady opatrnosti, který je rozebrán jsou rezervy. Podle nich se v účetnictví vykazují a do výše zisku promítají všechny předpokládané a předvídatelné ztráty, rizika a znehodnocení majetku, které ještě nenastaly a jejich výše není zjistitelná.

Rezervy představují existující dluh, u nichž podnik neví, jaké výše dluh nabývá, a ani kdy a komu bude muset daný dluh zaplatit. Podnik vytváří rezervu v případě, že očekává velký jednorázový náklad, který má v budoucnu negativní vliv na výsledek hospodaření. Rezerva je realizována způsobem, že se jednorázový náklad rozloží do více účetních období. Přesněji v průběhu jednoho nebo více účetních období před očekávaným jednorázovým nákladem zahrneme do nákladů částku, která odpovídá konkrétní potřebě zvýšených nákladů. Tím dochází k vytvoření potřebných zdrojů na budoucí jednorázový náklad (Čížinská, 2018).

Tvorba rezerv se účtuje na vrub nákladů a jejich použití nebo zrušení ve prospěch nákladů. K rozvahovému dni by rezerva měla představovat nejlepší odhad nákladů, které zřejmě nastanou. Rezervy nesmí mít aktivní zůstatek a není možné je využívat k úpravám výše ocenění aktiv. Pokud dochází k čerpání rezerv, je možné převést zůstatek do následujícího období v případě, že účel rezervy byl dokončen. Naopak nevyčerpaná část rezerv se musí rozpustit. Rezervy nelze vytvářet na výdaje, které souvisí s pořízením hmotného a nehmotného majetku a během likvidace nebo insolvenčního řízení po dobu trvání účinků prohlášení konkurzu (Šteker, 2020).

Dokladová inventura je podkladem pro tvorbu rezerv. Při inventarizaci se zjišťuje jejich výše a odůvodněnost. Účetní jednotka ve své směrnici určí tituly pro tvorbu jednotlivých rezerv, jejich výši, způsob jejich používání a vytváření. U zákonných rezerv se musí účetní jednotka řídit i platnými právními předpisy (Šteker, 2020).

2.1.1 Rezervy podle ČÚS

V České republice upravuje problematiku rezerv zejména ZÚČ č. 563/1991 Sb., zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zajištění základu daně z příjmu, a zákon č. 563/1992 Sb., o daních z příjmů. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu (dále jen REZ) definuje podmínky pro daňovou uznatelnost nákladů na tvorbu specifických typů rezerv.

Dalšími právními předpisy upravující rezervy jsou ČÚS pro podnikatele, kde se rezervami zabývá konkrétně standard č. 004 – Rezervy a vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení dle ZÚČ č. 563/1991 Sb. Tato vyhláška vymezuje umístění rezerv ve finančních výkazech a rovněž metodiku tvorby, čerpání a rozpouštění rezerv.

Rozdíl mezi účetními a zákonnými rezervami spočívá v tom, že zákonné rezervy přímo ovlivňují výši daňového základu a tím ovlivňují i výši vypočítané daně z příjmu (Ryneš, 2021).

Zákonné rezervy

Tvorba a použití zákonných rezerv je stanovena zákonem o rezervách. Tyto rezervy vznikají procentem ze základu nebo v absolutní částce, pokud zákon nestanoví jinak. Zákonné rezervy jsou daňově optimalizačním nástrojem, který slouží ke snížení daňové povinnosti (Skálová, 2021).

REZ č. 593/1992 Sb. vymezuje tyto druhy rezerv:

- bankovní rezervy,
- rezervy v pojišťovnictví,
- rezerva na opravu hmotného majetku,
- rezerva na pěstební činnost,
- rezerva na odbahnění rybníka,
- rezerva na sanaci pozemků dotčených těžbou,
- rezerva na vypořádání důlních škod,
- rezervy, u nichž zvláštní zákon uvede, že jde o výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Účetní rezervy

Těmto rezervám se detailně věnuje zákon o účetnictví. Tvorba, čerpání nebo zrušení účetních rezerv je definována ve vnitropodnikové směrnici účetní jednotky. Jejich tvorba je daňově neuznatelným nákladem, z tohoto důvodu neovlivňuje základ daně z příjmů.

Ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., v § 16 jsou definovány tyto kategorie rezerv:

- rezervy podle zvláštních předpisů,
- rezervy na důchody a podobné závazky,
- rezerva na daň z příjmů,
- ostatní rezervy.

2.1.2 Rezervy podle IFRS

Pojem rezerva je standardem charakterizována jako závazek s nejistým časovým rozvrhem a výší. Závazky vznikají smluvně nebo mimosmluvně jako důsledek určité události. V praxi mimoslovní závazky vznikají jako důsledek obchodních zvyklostí a politik firmy. Nevýhodná smlouva je smlouva, u které jsou náklady na splnění smluvních podmínek přesahující ekonomický prospěch, jehož získání je na základě smlouvy očekáváno (Dvořáková, 2017).

Problematika rezerv je popsána v IAS 37 – Rezervy, podmíněné závazky a podmíněná aktiva. Rezerva se tvoří podle IFRS pouze k současným závazkům z minulých událostí, jestliže lze očekávat pravděpodobný odliv ekonomických užitků. Oceňují se na základě nejlepšího odhadu výdajů nutných k vypořádání současného závazku k rozvahovému dni. Při oceňování se musí brát ohled na riziko daného závazku a časovou hodnotu peněz (Knápková, Pavelková, Remeš a Šteker, 2017).

Rozdílnost rezerv podle ČÚS se liší zejména tím, že rezervy podle IFRS se nesmí postupně vytvářet na určitý účet v několika obdobích.

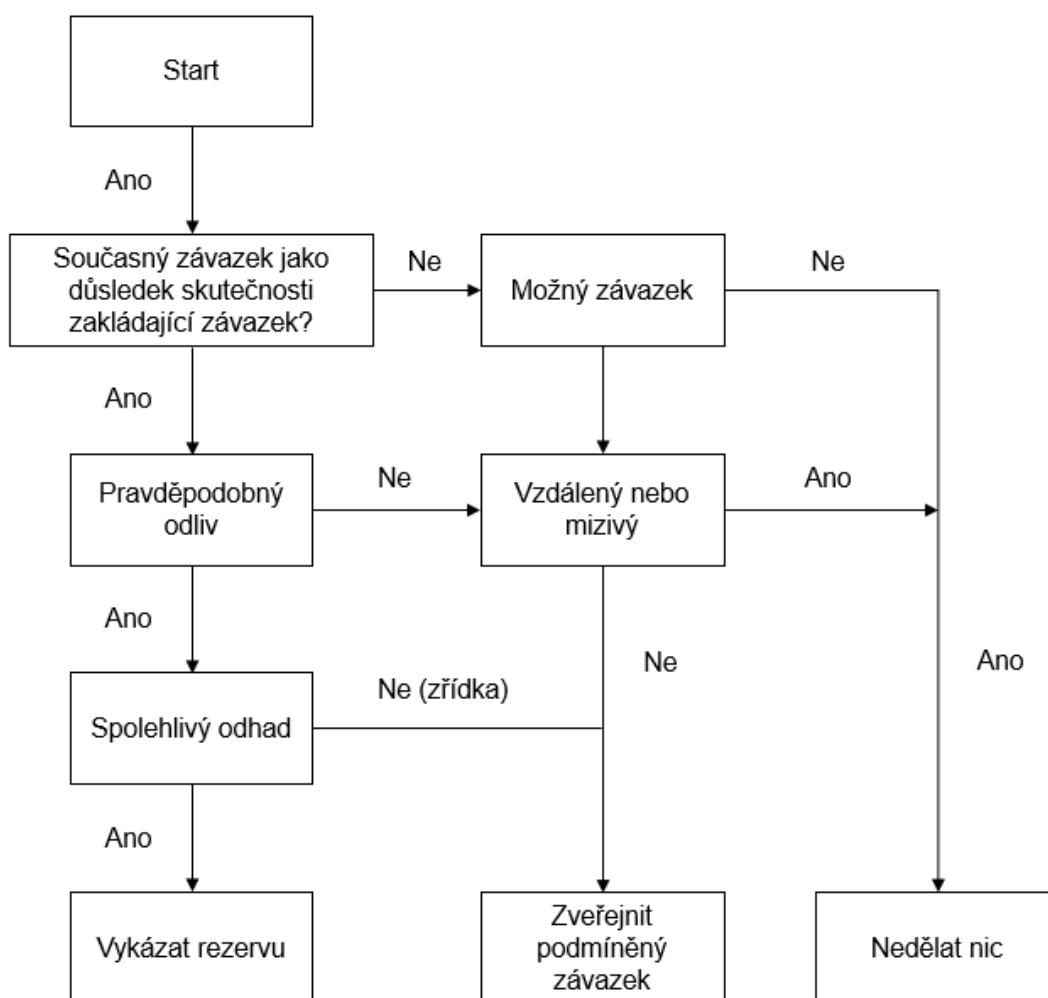
Nadměrné rezervy mohou vést k nepřiměřeně nadhodnoceným závazkům. Jejich rozpouštění povede ke zvýšení ekonomických výsledků za dané období, což může zmást externí uživatele účetních závěrek.

Test na rezervu

Krupová (2009) definuje tzv. test na rezervu viz. obrázek 1. Pokud položka splní níže uvedené předpoklady, je v rozvaze vykázána jako rezerva. V ostatních případech bude zveřejněna v příloze k účetní závěrce jako podmíněný závazek. Nedělá se nic v případě, kdy je vzdálený nebo mizivý pravděpodobný odliv.

Rezervu je možné vykázat v rozvaze za splnění následujících předpokladů:

- pokud má podnik současný závazek, vzniklý jako následek předešlé události, který vyhovuje definici rozvahově vykazovaného závazku představenou v Koncepčním rámci,
- pokud je pravděpodobné, že k vypořádání závazku bude nutný odtok prostředků představujících ekonomický prospěch,
- pokud lze závazek spolehlivě ocenit (Dvořáková, 2017).

Obr. 1: Test na rezervu

Zdroj: Krupová (2009, str. 577)

2.1.3 Rezervy podle US GAAP

V US GAAP neexistuje žádný samostatný standard, který upravuje jen rezervy. S rezervami je možné se setkat zejména ve standardech SFAS 5 – podmíněné závazky a aktiva, SFAS 143 – rozpoznávání a oceňování závazků a SFAS 146 – restrukturalizace. Rezervami se rozumí pohledávky, benefity, prémie, náklady a výdaje týkající se závazků vyplývajících ze závazků z pojistných smluv (Brooks, 2018).

US GAAP se liší od IFRS v uznání rezervy na restrukturalizaci. Podle standardu IAS 37 je rezerva akceptovatelná, pokud účetní jednotka publikuje detailní plán na restrukturalizace nebo restrukturalizaci zahájí. Zatímco podle US GAAP je rezerva akceptovatelná, pokud nastane úkon, který nemůže zabránit vyrovnání závazku v budoucnosti. V rámci US GAAP platí, že podnik musí vytvořit rezervu tehdy, pokud očekává událost, která ji přinese ztrátu.

2.2 Opravné položky

V účetnictví představuje opravná položka dočasné snížení hodnoty aktiva. Jedná se o další nástroj zásady opatrnosti, který je využíván k naplnění věrného a poctivého obrazu účetnictví.

2.2.1 Opravné položky podle ČÚS

Při řešení této problematiky je důležité vyjít z právních norem jako je zákon o daních z příjmů, REZ, ZÚČ, vyhláška č. 500/2002 Sb., a ČÚS č. 005 – Opravné položky.

Opravné položky vyjadřují dočasné snížení hodnoty majetku tak, aby jeho ocenění odpovídalo věrnému a pravdivému zobrazení skutečnosti. Vznikají při uzavírání účetních knih v případě, kdy snížení hodnoty daného aktiva není trvalého charakteru (Sedláček, 2010).

Tvorba opravné položky se účtuje na vrub nákladových účtů a ve prospěch opravné položky ke konkrétnímu majetku. Pokud se při inventarizaci neprokáže opodstatněnost, následně dochází ke snížení nebo zrušení opravných položek. Nelze je tedy vytvářet na zvýšení hodnoty majetku ani na vyšší hodnotu závazků prokázanou při inventarizaci, i navzdory tomu, že by to požadovala zásada opatrnosti (Skálová, 2021).

Účetní opravné položky

Účetní opravné položky nejsou daňově uznatelné. Znamená to tedy, že se jejich záznam nepromítne do daňového základu. Účetní opravné položky jsou tedy tvořeny z důvodu, aby byla naplněna zásada věrného a poctivého obrazu skutečnosti. Opravné položky můžeme tvořit k dlouhodobému majetku, k zásobám, ke krátkodobému finančnímu majetku a k pohledávkám (Skálová, 2021).

Opravné položky k dlouhodobému majetku

Dlouhodobý majetek slouží dlouhodobě a jeho užitná hodnota se snižuje opotřebením, které se v účetnictví vyjadřuje prostřednictvím odpisů. Opravné položky k dlouhodobému majetku se tvoří v případě, kdy je jeho užitná hodnota zjištěna při inventarizaci výrazně nižší než jeho zůstatková cena. Toto snížení hodnoty nelze považovat za snížení trvalého charakteru (ČÚS č.005).

Trvalé snížení hodnoty majetku je účtováno po odpisu. Toto snížení hodnoty může být u nějakého majetku vyjádřeno v reálné hodnotě. Účetní jednotka nesmí tvořit opravné položky k dlouhodobému majetku na nárůst hodnoty majetku. Z toho vyplývá, že opravné položky nemohou mít aktivní zůstatek.

Opravné položky k zásobám

Tyto opravné položky tvoří účetní jednotka za účelem vyjádření reálné hodnoty zásob. Tvorba opravných položek je aplikována pouze v situaci snížení hodnoty zásob, které je zjišťováno při inventarizaci zásob. Tvorba na zvýšení hodnoty zásob je zakázaná. Opravné položky k zásobám jsou ve sloupci korekce výkazu rozvahy. To znamená, že opravné položky k zásobám snižují brutto hodnotu zásob (Kolektiv autorů, 2021).

K datu sestavení účetní závěrky mají účetní jednotky povinnost vzít v úvahu všechny možné ztráty a předvídatelná rizika plynoucí ze zásob. Pokud je cena zásob nižší a má dočasný charakter, je účetní jednotka povinna snížit hodnotu zásob prostřednictvím opravné položky k zásobám.

Účetní jednotka provede zrušení nebo snížení výše opravné položky tehdy, pokud příští inventarizace zásob nedokáže neopodstatněnost jejich zůstatků. Snížení hodnoty opravné položky zaznamenává účetní jednotka prostřednictvím snížení nákladů (Skálová, 2021).

Opravné položky ke krátkodobému finančnímu majetku

Někdy se stává, že se sníží účetní hodnota krátkodobého finančního majetku. Opravná položka se vytváří v případě, kdy se jedná o dočasné snížení (ČÚS č.005).

Účetní předpisy zachycují snížení reálné hodnoty s předpokladem trvalého charakteru u majetkových cenných papírů nákladovým způsobem (Vyhláška 500/2002 Sb.).

Opravné položky k pohledávkám

Tvorba účetních opravných položek k pohledávkám definuje potencionální pokles reálné hodnoty pohledávky. V praxi to znamená snížení vymahatelnosti a inkasa částek, které pohledávka znázorňuje. Opravná položka je účetním nástrojem pro vyjádření snížení bonity pohledávek. To současně vede k úpravě výsledku hospodaření u věřitele. Zmíněné snížení je obvykle zapříčiněno například špatnou finanční situací dlužníka nebo právními vadami daných pohledávek (Ryneš, 2021).

Zákonné opravné položky

Úvodem je dobré zmínit, že zákonné opravné položky jsou daňově uznatelné. Podle REZ č. 593/1992 Sb., který se touto problematikou zabývá, je možné tvořit následující zákonné opravné položky:

- bankovní opravné položky,
- opravné položky k pohledávkám vzniklým z úvěrů poskytnutých spořitelními a úvěrními družstvy a ostatními finančními institucemi,
- opravné položky k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení,
- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám,
- opravné položky k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh,
- opravné položky k pohledávkám do 30 000 Kč.

2.2.2 Opravné položky podle IFRS

Opravným položkám v IFRS se věnuje standard IAS 36 – Snížení hodnoty aktiv. Hlavním principem IAS 36 je, že aktivum nesmí být v účetní závěrce vedeno ve výši vyšší, než je nejvyšší částka, která má být získána zpět jeho použitím nebo prodejem. Stane-li se, že účetní hodnota překročí zpětně získatelnou částku, pak aktivum je popsáno jako znehodnocené. Účetní jednotka musí snížit účetní hodnotu aktiva na zpětně získatelnou částku a vykázat ztrátu ze snížení hodnoty. Hodnota

z používání představuje současnou hodnotu budoucích čistých peněžních toků získaných z používání aktiva. Zpětně získatelná částka je určena pro nejmenší skupinu aktiv, která generuje nezávislé peněžní toky (IFRS, 2021).

Hodnota ze snížení aktiv je vykázána ve výsledku hospodaření. Jestliže se jedná o přecenění aktiva nahoru, je nutné provést snížení z fondu přecenění. Poté je nutné upravit také odpisový plán daného aktiva. Zrušení ztráty ze snížení hodnoty aktiva se účtuje jako výnos. Majetek se účtuje ve prospěch vlastního kapitálu pouze v případě již předchozího přecenění. Nezbytné je však opět opravit odpisový plán (IFRS, 2021).

Na rozdíl od ČÚS standard IAS 36 se nevěnuje opravným položkám k zásobám a pohledávkám, ale využívá se pro:

- investice do dceřiných společností, přidružených podniků a joint ventures,
- nehmotná aktiva,
- investice do nemovitostí,
- pozemky, budovy, stroje a zařízení (PKF International Ltd., 2021).

2.2.3 Opravné položky podle US GAAP

Podle US GAAP je nejdůležitějším zdrojem ASC 360, který upravuje znehodnocení dlouhodobých aktiv a nehmotných aktiv s omezenou životností. aktiv. Nehmotná aktiva a goodwill s neomezenou životností se řídí podle ASC 350 (GAAP Dynamics All Rights Reserved, 2022).

US GAAP má dvoustupňový test, aby se zjistilo, zda je aktivum sníženo nebo ne. První fáze představuje „test návratnosti“. Jde o porovnání očekávaných nediskontovaných budoucích peněžních prostředků získaných z užívání nebo z prodeje aktiva účetní hodnotou daného aktiva. Druhá fáze krok se nazývá „vyhodnocení testu návratnosti“. V případě, že majetek nevyhoví „testu návratnosti“, stanoví se ztráta ze snížení hodnoty ve výši, o níž účetní hodnota aktiva převyšuje jeho reálnou hodnotu. Naopak, pokud projde majetek testem návratnosti, ztráta ze snížení hodnoty aktiva se neúčtuje. Společnostem se doporučuje provést test na snížení hodnoty pouze v případě, že nelze účetní hodnotu aktiva vrátit zpět (eFinance Management, 2022).

Opravné položky nelze zrušit proti výnosovým účtům, ale musí se rozpustit nebo vyčerpat a snížit tak jiný rozvahový účet. (Mládek, 2017)

2.3 Odpisy

Dalším důležitým nástrojem zásady opatrnosti je odpisování dlouhodobého hmotného majetku a dlouhodobého nehmotného majetku. Opotřebením dlouhodobého majetku se v účetnictví znázorňuje pomocí odpisů, které vyjadřují trvalé snížení hodnoty majetku. Snižování hodnoty majetku je způsobené jeho použitím nebo nepoužíváním (neudržování, prach, koroze atd.).

2.3.1 Odpisy podle ČÚS

Důležité je zde zmínit, kdo je oprávněn odpisovat, jelikož tento úkon mohou provádět pouze ti, kteří mají povinnost odpisovat majetek a jsou vedeni v § 1 odst. 2 ZÚČ č. 563/1991 Sb. Podle tohoto paragrafu sem patří:

- právnické osoby, které mají vedené sídlo společnosti v ČR,
- zahraniční právnické osoby a zahraniční jednotky, které na území ČR podnikají anebo provozují činnost dle zvláštních právních předpisů,
- organizační složky státu,
- fyzické osoby, které jsou zapsané v obchodním rejstříku,
- ostatní fyzické osoby, jejichž obrat v rámci podnikatelské činnosti přesáhl za uplynulý kalendářní rok 25 000 000 Kč,
- ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého rozhodnutí,
- svěřenecké fondy dle občanského zákoníku,
- fondy obhospodařované penzijní společností dle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření,
- investiční fondy bez právní osobnosti dle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- anebo ty, kterým povinnost sestavení účetní závěrky stanoví zvláštní právní předpis anebo které jsou účetní jednotkou dle zvláštního právního předpisu.

Účetní odpisy

Těmito odpisy se zabývá ZÚČ č. 563/1991 Sb., a vyhláška č. 500/2002 Sb. Dle ZÚČ č. 563/1991 Sb., v § 28 odst. 6 jsou účetní jednotky povinny vytvářet odpisový plán, ve kterém by měla být znázorněna metoda odpisování. Podle zvolené metody by měla být zvolena doba odpisování. Doba odpisování závisí na používání daného majetku a musí být respektován věrný obraz skutečného opotřebení majetku.

Ve vyhlášce č. 500/2002 Sb. a v § 28 odst. 1 ZÚČ č. 563/1991 Sb., je uvedeno, jaký dlouhodobý hmotný majetek a dlouhodobý nehmotný majetek se musí odpisovat a který se naopak odpisovat nesmí. Z odepisování jsou vyloučeny například umělecká díla, pozemky, zásoby, finanční majetek, pohledávky, znalecké posudky a další majetek, který je stanovený zvláštními právními předpisy.

Účtují se ve prospěch účtů účtové skupiny 07 – Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku a účtové skupiny 08 – Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku a na vrub nákladového účtu 551 – Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku (Novotný, 2022).

Odpisová skupina se zvolí podle toho, o jaký druh majetku se jedná. Vhodné nastavení účetních odpisů je klíčové pro vykazování dlouhodobého majetku v aktuální hodnotě, a to je zásadní faktor pro dodržení zásady opatrnosti.

Účetní jednotka může používat různé metody odpisování:

- metoda časová,
- metoda výkonová,
- metoda komponentního odpisování (Bokšová, 2013).

Metoda časová je využívána u odpisování dlouhodobého majetku, u kterého je významná závislost na době používání. Výkonová metoda je považována za nejspolehlivější metodu, která zachycuje skutečně dosažené výkony aktiva. Výkonové odpisování se využívá u majetku, jehož hodnota se snižuje mírou opotřebení. Odpis v jednotlivých letech se vypočítá tak, že se vynásobí odpisový koeficient se skutečnou produkcí v daném roce. Koeficientem může být například množství produkce, počet hodin atd. (Valouch, 2012).

V § 56a ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., je uvedena metoda komponentního odpisování. Tato metoda se využívá u bytů a nebytových prostor, staveb, samostatných movitých věcí a souborů movitých věcí.

Z hlediska metody časové lze využít tři základní druhy odpisování:

- rovnoměrné účetní odpisy,
- zrychlené účetní odpisy,
- zpomalené účetní odpisy (Valouch, 2012).

Rovnoměrné účetní odpisy

Podnik používá rovnoměrné účetní odpisy v případě, pokud se majetek v průběhu jeho používání rovnoměrně opotřebovává. V každoročním odpisování je do nákladů přepsána stejná cena vstupní ceny daného majetku. Pokud podnik nakoupí majetek v průběhu účetního období, je nezbytné vypočítat náležitou část odpisu, která se týká daného účetního období (Valouch, 2012).

Pro výpočet se používá tento vzorec:

$$Odpis = \frac{VC}{t} \tag{1}$$

VC vstupní cena majetku, ze které jsou odpisy vypočítány

t doba odpisování (Valouch, 2012)

Zrychlené účetní odpisy

Podnik používá zrychlené účetní odpisy u dlouhodobého majetku, který v prvních letech používání ztrácí svoji hodnotu rychleji než v následujících letech. U zrychlených odpisů se nabízejí dvě metody odpisování – metoda zmenšujícího se základu (dále jen DDB) a metoda sumace čísel (dále jen SYD). Metoda DDB je založena na klesající odpisové základně a konstantní odpisové sazbě, metoda SYD na konstantní základně a klesající odpisové sazbě (Bokšová, 2013).

K výpočtu metody SYD se používá tento vzorec:

$$Odpis = \frac{(PC - ZH) \times (n + 1 - i)}{n \times (n + 1) \div 2} \quad (2)$$

PC pořizovací cena majetku,

ZH zůstatková hodnota majetku,

i rok odpisování,

n počet let životnosti aktiva (Bokšová, 2013).

Pro výpočet metody DDB lze použít tento vzorec:

$$k_{DDB} = \frac{100}{t} \times 2 \quad (3)$$

k_{DDB} odpisová sazba v %,

t doba životnosti (Bokšová, 2013).

$$Roční\ odpis = \frac{ZC \times k_{DDB}}{100} \quad (4)$$

ZC zůstatková cena,

k_{DDB} odpisová sazba v % (Bokšová, 2013).

Zpomalené účetní odpisy

Podnik využívá zpomalené účetní odpisy zejména u majetku, který ztrácí hodnotu na konci své životnosti. V prvních letech používání bude hodnota opotřebení majetku minimální. V každém roce odpisování bude hodnota odpisu stále růst. (Valouch, 2012)

K výpočtu se používá tento vzorec:

$$Odpis = \frac{2 \times VC \times i}{t \times (t + 1)} \quad (5)$$

VC vstupní cena majetku, ze které jsou odpisy vypočítány,

t doba odpisování,

i rok odpisování (Valouch, 2012).

Daňové odpisy

Daňové odpisování znamená: „*zahrnování odpisů z majetku evidovaného v majetku poplatníka, který se vztahuje k zajištění zdanitelného příjmu, do výdajů (nákladů) k zabezpečení tohoto příjmu.*“ (Pelc, str. 3, 2011). Tyto odpisy se zpravidla neúčtují a slouží pouze jen při výpočtu daně z příjmu a účtují se na konci roku.

Dříve než začne účetní jednotka odpisovat dlouhodobý majetek, tak musí provést jeho zařazení do jedné z odpisových skupin. V současnosti existuje 6 odpisových skupin. Následně se vybere jeden ze dvou způsobů odpisování – zrychlený nebo rovnoměrný. V prvním roce může vlastník uplatnit zvýšený odpis. V tabulce 1 můžeme vidět jednotlivé příklady majetku náležících do jednotlivých odpisových skupin a také je zde určen počet let odpisování.

Tab. 1 Odpisové skupiny a minimální doba odpisování

Odpisová skupina	Minimální doba odpisování	Příklad
1	3	počítače a kancelářská technika, nástroje a nářadí
2	5	automobily, traktory, autobusy, stroje a přístroje
3	10	parní kotle, tramvaje, vozy, metra
4	20	věže, stožáry, budovy z lehkých hmot, plynovody, energetická výrobní díla
5	30	budovy pro průmysl, zemědělství a stavebnictví, energetická výrobní díla
6	50	administrativní budovy, obchodní domy, muzea, hotely

Zdroj: <https://www.iucto.cz/ucetni-tipy/ucetnictvi/priklady-zarazeni-majetku-do-odpisovych-skupin-a-doba-odepisovani/>

Rovnoměrné daňové odpisy hmotného majetku

Poplatník stanoví vhodnou odpisovou skupinu, dobu odpisování a odpisovou sazbu. Tyto sazby jsou právě uvedeny v tabulce 2.

Tab. 2 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek

Odpisová skupina	V prvním roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	20	40	33,3
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2

Zdroj: Zákon o daních z příjmů § 31 odst.1 písm. a)

Odpisy hmotného majetku za dané zdaňovací období jsou určeny jako jedna setina součinu vstupní ceny a konkrétní roční zdaňovací sazby. Poplatník může použít u rovnoměrného odpisování hmotného majetku i nižší odpisové sazby, které však nejsou uvedené v tabulce 2 (Skálová, 2021).

Pro výpočet se používá tento vzorec:

$$Odpis = \frac{VC \times ROS}{100} \quad (6)$$

VC vstupní cena,

ROS roční odpisová sazba v daném roce odpisování (Valouch, 2012).

V zákonu o daních z příjmů v § 31 odst. 9 je definováno, že rovnoměrné daňové odpisy se zaokrouhlují na celé koruny nahoru.

Zrychlené daňové odpisy hmotného majetku

Zrychlené daňové odpisy hmotného majetku jsou upraveny v § 32 zákoně o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. Poplatník při zrychleném odpisování odpisuje v prvním roce vyšší částku než v následujících letech. U této metody výpočtu se nevyužívají odpisové sazby, ale koeficienty, které zobrazuje níže uvedená tabulka 3.

Tab. 3 Koeficient pro zrychlené daňové odpisování hmotného majetku

Odpisová skupina	V prvním roce odpisování (K_1)	V dalších letech odpisování (K_2)	Pro zvýšenou vstupní cenu (K_3)
1	3	4	3
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50

Zdroj: Zákon o daních z příjmů § 32 odst.1

Výpočet pro zrychlený daňový odpis v prvním roce odpisování:

$$Odpis = \frac{VC}{K_1} \quad (7)$$

VC vstupní cena,

K_1 koeficient pro zrychlené odpisování v prvním roce (Valouch, 2012).

Výpočet pro zrychlený daňový odpis v prvním roce odpisování:

$$Odpis = \frac{2 \times ZC}{K_2 - n} \quad (8)$$

ZC zůstatková cena majetku,

K_2 koeficient pro zrychlené odpisování v dalších letech,

n počet let, po které již byl majetek odpisován (Valouch, 2012).

Vliv odpisů na výsledek hospodaření

Základ daně vychází z výsledku hospodaření. Výsledek hospodaření je definován jako rozdíl mezi náklady a výnosy. Účetní výsledek hospodaření je upravován o položky nákladů a výnosů, které jsou ve výsledku hospodaření nad rámec daňových předpisů. Mezi tyto položky patří rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy. Rozhodujícími pro daň jsou daňové odpisy. V případě, že jsou účetní odpisy vyšší než daňové, je nutné tento rozdíl upravit ve výsledku hospodaření (Kolektiv autorů, 2021).

Tab. 4 Vliv účetních a daňových odpisů na základ daně

účetní odpisy = daňové odpisy	žádný vliv na základ daně
účetní odpisy > daňové odpisy	zvyšuje základ daně
účetní odpisy < daňové odpisy	snižuje základ daně

2.3.2 Odpisy podle IFRS

Problematikou mezinárodních odpisů se zabývá standard IAS 16 - Pozemky, budovy a zařízení, který stanovuje zásady pro vykazování pozemků, budov a zařízení jako aktiv, oceňování odpisů a ztrát ze snížení hodnoty, které mají být ve vztahu k nim uznány (IFRS, 2021).

Tento standard uplatňuje pro určení budov a zařízení tzv. komponentní přístup odpisování. Z toho vyplývá, že jednotlivé složky dlouhodobého majetku se odpisují samostatně. Významná komponenta je vypočítána podle poměru pořizovacích cen a celkové ceny daného aktiva. Podle českých účetních předpisů je odpisování dobrovolné. Účtují se jako náklad, s výjimkou, kdy je zahrnut do účetní hodnoty jiného aktiva.

Odpisování aktiva začíná okamžikem, kdy je aktivum připravené k používání. Aktivum končí ke dni, ke kterému je aktivum klasifikováno jako držené pro prodej nebo ke dni vyřazení aktiva. Odpisování nekončí, pokud se aktivum přestane používat nebo je odebráno z aktivního užívání a připraveno k vyřazení. Pozemky a budovy jsou odlišnými aktivy, a proto se účtují odděleně i v případě, že jsou pořízeny společně. V ojedinělých případech pozemky mají neomezenou dobu použitelnosti, a tudíž se neodpisují. Použitá odpisovaná metoda by měla odrážet očekávaný způsob, kterým budou budoucí ekonomické užitky z aktiva spotřebovávány jednotkou. K systematické alokaci odepsatelné částky aktiva po dobu jeho použitelnosti jsou používány různé odpisové skupiny. K těmto metodám patří lineární metoda, metoda snižujícího se základu a metoda výkonová (Jílek, Svobodová, 2013).

Zákon o dani z příjmu usuzuje zbytkovou hodnotu za nulovou. Z tohoto důvodu není zbytková hodnota v České republice preferována. Metoda výkonová a zrychlené odpisy jsou totožné s českými standardy. Podle mezinárodních standardů může účetní jednotka použít obě metody – jak metodu DDB, tak i metodu SYD.

Výše odpisů u dlouhodobých hmotných aktiv je stanovena na základě pořizovací ceny nebo na stanovené zbytkové hodnotě. Délka použitelnosti závisí na metodě odpisování. Na základě zásady opatrnosti je zapotřebí zvolit kratší plánovanou dobu užívání aktiva než je jeho odhadnutá doba použitelnosti (Dvořáková, 2017).

2.3.3 Odpisy podle US GAAP

Je možné využít stejné metody odpisování jako podle IFRS. Podle US GAAP se nerozděluje majetek podle ceny pořízení na dlouhodobý hmotný majetek a dlouhodobý drobný majetek. Správnou metodikou odpisování dle US GAAP je kombinovaná nebo skupinová metoda. Kombinovaná metoda se využívá u jednotlivých položek majetku, které mají odlišnou dobu životnosti. Odpis se zjistí na základě váženého aritmetického průměru. Skupinová metoda se využívá pro jednotlivé položky majetku se stejnou dobou životnosti. Odpis se vypočítá pomocí jednoduchého průměru (Mládek, 2005).

Stejně jako u IFRS se uplatňuje zbytková hodnota, která definuje 10-20 % pořizovací ceny. Od pořizovací ceny se odečte zbytková hodnota a konečná hodnota se odečte podle vybrané metody ke zbytkové hodnotě. Účetní jednotka při odpisování není povinna brát v potaz zanedbatelnou zbytkovou hodnotu, která činí 1-5 % celkové pořizovací ceny. Dle US GAAP nejsou stanoveny odpisové metody. Společnost si může stanovit vlastní postup odpisování. US GAAP umožňuje odpisování pozemku, který je vymezen dobou použitelnosti svým účelem. V českých účetních standardech není možné odpisovat pozemek (Mládek, 2002).

Mezi nejčastější využívané metody patří:

- metoda výkonová,
- metoda lineární,
- metoda DDB a metoda SYD,
- metoda zpomalená (Mládek, 2005).

Nezbytné je, aby účetní jednotka dodržovala zásadu opatrnosti. Odpisování podle US GAAP umožňuje změnit dobu odpisování, ale i odpisovou sazbu. Při odpisování je nutné odečíst od pořizovací ceny zbytkovou hodnotu.

2.4 Oceňování

Máče ve své publikaci uvádí, že: „*Oceňování v účetnictví je předpokladem účtování. Oceňování v účetnictví představuje specifický způsob měření účetních veličin, za které považujeme přiřazování čísel (hodnot) účtům (účetním veličinám). Účetnictví je ve své podstatě oceňováním a účtováním, tj. činnostmi sloužícími k získání informací za účelem finančního řízení*“. (2018, str. 41).

Účetní systémy jsou založeny na principu oceňování v historických cenách. Jedná se o základní způsob oceňování, kdy aktiva a závazky se oceňují v peněžních částkách, které byly vynaloženy v době pořízení. Tento princip je uplatněn ve všech následujících pravidlech.

Nejtěžším úkolem v účetnictví je zvolit správnou metodu oceňování. Existuje nespočet způsobů, jak lze majetek a závazky ocenit. Použití nesprávné metody oceňování se může projevit v rozvaze, ve výši vlastního kapitálu nebo i ve změně nákladů. Tento nástroj zásady opatrnosti se využívá ve všech účetních pravidlech.

Jednotlivé metody oceňování jsou regulovány jednotlivými státy. Konkrétní pravidla pro oceňování jsou uvedena v účetních standardech (Bokšová, 2013).

Účetní pravidla mohou užívat jednu nebo kombinaci různých oceňovacích bází. Mezi výhody použití jedné oceňovací báze patří zejména konzistentnost ocenění, srovnatelnost a smysluplná agregace účetních dat. Přijetí jedné oceňovací báze však vychází z přesvědčení, že tato oceňovací báze bude vždy nejrelevantnější a ocenění bude vždy spolehlivě zjistitelné. V současnosti však všechny systémy regulace finančního účetnictví a výkaznictví neužívají jednu oceňovací bázi, nýbrž kombinaci oceňovacích bází. Znatelnou výhodou tohoto uvažování je, že není nutné pro všechny situace používat jedinou oceňovací bázi, která vzhledem ke spolehlivosti stanovení ocenění a k informačním potřebám uživatelů nemusí být v dané situaci vhodná. Nevýhodou využití kombinace oceňovacích bází je, že dochází ke agregaci údajů oceněných na různém základě. Vypovídací schopnost této agregace je velmi oslabená, navíc užití různých oceňovacích bází přináší různá rizika (Strouhal, 2013).

Níže uvedená tabulka 5 uvádí definice základních oceňovacích bází. Jednotlivé druhy oceňovacích bází jsou popsány v následujících podkapitolách. Mezi tyto základní oceňovací báze je možné zařadit historické náklady, reprodukční náklady

aktiva, náklady nahrazení aktiva, hodnota z užívání, reálná hodnota, vypořádací/prodejní cena, čistá realizovatelná hodnota, vstupní/pořizovací cena, hodnota z pozbytí a hodnota zproštění se závazku.

Tab. 5 Definice základních oceňovacíchází

Historické náklady/cena (historical cost)	Aktivum je zaúčtováno v reálné hodnotě, která byla vynaložena na jeho pořízení
Reprodukční náklady aktiva (reproduction cost)	Náklady, které by bylo nutno v současnosti vynaložit na nahrazení existujícího aktiva identickým aktivem
Náklady nahrazení aktiva (replacement cost)	Náklady, které by bylo nutno v současnosti vynaložit na nahrazení existujícího aktiva aktivem s identickou produkční kapacitou nebo servisním potenciálem
Hodnota z užívání (value in use)	Současná hodnota odhadnutých budoucích peněžních toků očekávaných z kontinuálního užívání aktiva a z jeho pozbytí na konci jeho užitečného aktiva
Reálná hodnota (fair value)	Hodnota, která by mohla být ke dni ocenění obdržena při prodeji aktiva či zaplácena při úhradě závazku při běžné transakci mezi účastníky trhu
Vypořádací, prodejní cena (exit price, selling price)	Cena, za kterou může být aktivum prodáno
Čistá realizovatelná hodnota (net realisable value)	Prodejní cena v běžném podnikání, která je očekávaná ke dni ocenění, snížena o předpokládané náklady na prodej
Vstupní, pořizovací cena (entry price)	Cena, za kterou by mohlo být aktivum pořízeno
Hodnota z pozbytí (deprival value, value to the business)	Hodnota, o kterou účetní jednotka přišla, pokud by pozbyla aktivum. Je nižší – z nákladů na nahrazení aktiva a ze zpětně získatelné částky (recoverable amount) ke dni ocenění, přičemž zpětně získatelná částka je vyšší hodnotou z hodnoty z užívání a z čisté realizovatelné hodnoty
Hodnota zproštění se závazku (relief value)	Je vyšší – z aktuální hodnoty protiplnění a z hodnoty splátek, kde hodnota splátek je definována jako nižší ze současných nákladů na plnění (current cost of performance) a ze současných nákladů na zproštění se závazku (current cost of release from the liability)

Zdroj: Strouhal (2013, str.32–33)

2.4.1 Oceňovací metody podle ČÚS

Oceňování majetku a závazků je u nás uvedeno v ZÚČ č. 563/1991 Sb. Ostatní účetní pravidla jsou k dispozici v ČÚS nebo ve vyhlášce Ministerstva financí České republiky, konkrétně ve vyhlášce č. 500/2002 Sb.

V souladu s českou účetní legislativou mohou účetní jednotky ocenit majetek a závazky jedním ze dvou způsobů:

a) Ocenění k okamžiku uskutečnění účetního případu

Majetek a závazky se oceňují k okamžiku uskutečnění účetního případu těmito způsoby:

- **pořizovací cenou** – cena, za kterou byl majetek pořízen včetně všech nákladů spojených s pořízením,
- **vlastními náklady** – cena stanovená na základě přímých nákladů vynaložených na výrobu nebo jinou činnost nepřímých nákladů, které se vztahují k výrobě nebo jiné činnosti,
- **jmenovitou hodnotou** – představuje nominální hodnotu peněz nebo cenných papírů,
- **reprodukční pořizovací cenou** – cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje.

§ 25 ZÚČ č. 563/1991 Sb., definuje následující způsoby oceňování majetku a závazků k okamžiku uskutečnění účetního případu:

- **pořizovací cenou:**
 - hmotný majetek a hmotný majetek vytvořený vlastní činností kromě zásob,
 - nehmotný majetek a nehmotný majetek vytvořený vlastní činností kromě pohledávek,
 - zásoby kromě zásob vytvořených vlastní činností,
 - podíly, cenné papíry a deriváty,
 - pohledávky nabyté za úplatou nebo vkladem,
- **vlastními náklady:**
 - hmotný majetek kromě zásob vytvořených vlastní činností,
 - nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořených vlastní činností,
 - zásoby vytvořené vlastní činností,
 - příchovky zvířat,

- **jmenovitou hodnotou:**
 - peněžní prostředky a ceniny,
 - závazky a vznik pohledávek,
- **reprodukční pořizovací cenou:**
 - bezúplatně nabytý majetek a majetek, u kterého nejdou zjistit náklady na jeho vytvoření vlastní činnosti
- **oceněním ve výši 1 Kč:**
 - pokud není určena pořizovací cena kulturních památek, sbírek muzejních povahy, předmětů kulturních hodnot a církevních staveb.

Dobré je také zmínit, jestliže je stejný druh zásob nebo cenných papírů, tak je lze v praxi ocenit metodou FIFO. Jak je z anglického názvu patrné, tak dodávka, která přijde první na sklad, tak také jako první odchází. Rovněž se využívá metoda prostřednictvím váženého aritmetického průměru.

b) Ocenění ke konci rozvahového dne nebo k okamžiku sestavení účetní závěrky

Ke konci rozvahového dne nebo ke dni sestavení účetní závěrky se musí účetní jednotka rozhodnout o vytvoření opravných položek k majetku, o rezervách, o odpisech, o ocenění na reálnou hodnotu, o ocenění ekvivalencí, o ocenění aktiv a závazků v cizí měně a oceněním metody nižší ze dvou hodnot.

Reálná hodnota

Reálná hodnota patří mezi jednu z nejmladších metod, kterou může účetní jednotka použít vícekrát než jenom k rozvahovému dni.

Pro účely § 27 ZÚČ č. 563/1991 Sb. lze použít jako reálnou hodnotu:

- tržní hodnotu, popřípadě i tržní hodnotu odvozenou z tržní hodnoty jednotlivých složek aktiv a pasiv,
- hodnotu vyplývající z obecně uznávaných oceňovacích modelů a technik, pokud tyto oceňovací modely a techniky zajišťují přijatelný odhad tržní hodnoty,
- ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce musí zajistit přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě,

- ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů, nelze-li postupovat podle tržní hodnoty a oceněním kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce musí zajistit přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě.

Není-li možné reálnou hodnotu určit podle výše zmíněných způsobů, následně pak nedochází k přeceňování aktiv a pasiv. Za těchto okolností se aktiva a pasiva ponechávají v ocenění k okamžiku uskutečnění účetního případu.

Tato metoda oceňování se využívá pouze ve specifických případech a na konkrétní složky majetku stanovené v § 27 ZÚČ č. 563/1991 Sb.:

- cenné papíry, s výjimkou cenných papírů držených do splatnosti, dluhopisů vyhotovených v prvotních emisích neurčených účetní jednotkou k obchodování, cenných papírů představujících účast v ovládané osobě nebo v osobě pod podstatným vlivem a cenných papírů emitovaných účetní jednotkou,
- deriváty,
- technické rezervy u účetních jednotek, které provozují činnost pojištění či zajištění podle zvláštních právních předpisů, kromě veřejného zdravotního pojištění,
- majetek a závazky v situaci, kdy ocenění reálnou hodnotou ukládá zvláštní právní předpis,
- část majetku a závazků sloužících pro zajištění derivátů a v rámci systému zajištění v reálných hodnotách se považují za zajištěnou položku,
- pohledávky, které účetní jednotka nabyla a určila k obchodování,
- závazek vrátit cenné papíry, které účetní jednotka zcizila a do okamžiku ocenění je nezískala zpět,
- u zvolených účetních jednotek majetek určený k prodeji s výjimkou zásob.

Ekvivalenční ocenění

Pomocí ekvivalence se oceňují majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím nebo zásadním vlivem. Zmíněný způsob ocenění nám říká, že majetková účast je oceněna k rozvahovému dni ve výši drženého podílu na vlastním kapitálu společnosti, která vyhotovila podíly. Rozdíl mezi oceněním ke dni účetního případu a oceněním ekvivalencí ke dni se vyrovnává rozvahově proti vlastnímu kapitálu. Pro případy, kdy se účetní jednotka rozhodne nevyužít ocenění ekvivalencí, tak se

majetkové účasti k rozvahovému dni nepřeceňují a ponechávají se v oceněním pořizovací cenou (Ryneš, 2021).

Ocenění aktiv a závazků v cizí měně

Aktiva a závazky účtované v cizí měně se musí k rozvahovému dni převést na českou měnu kurzem devizového trhu stanoveným ČNB.

Rozdíly, vzniklé při zaúčtování aktiv a pasiv v cizí měně ke dni uskutečnění účetního případu a přepočtem z cizí měny na české koruny k rozvahovému dni, jsou často vyúčtovány výsledkově. V některých případech jsou zaúčtovány jako nerealizované kurzové rozdíly. Kurzové rozdíly se samostatně neúčtují tehdy, když jsou aktiva a závazky k rozvahovému dni vyjádřeny reálnou hodnotou nebo ekvivalencí (Ryneš, 2021).

Tabulka 6 zobrazuje přehled ocenění majetku a závazků k rozvahovému dni, přičemž majetek se oceňuje pomocí metody nižší ze dvou hodnot nebo reálnou hodnotou. Pomocí ekvivalence se oceňují majetkové účasti v podnicích s rozhodujícím nebo zásadním vlivem. Zásoby se oceňují k rozvahovému dni metodou nižší ze dvou hodnot v případě, kdy tržní ocenění zásob neodpovídá hodnotě zásob zachycených v účetnictví. Ocenění závazků se stanoví na základě jmenovité hodnoty. Tvorba opravných položek k pohledávkám se oceňuje metodou nižší ze dvou hodnot. Derivátové kontrakty a pohledávky zajištěné deriváty se oceňují reálnou hodnotou. U cenných papírů se nejprve upřednostní reálná hodnota. Ocenění na bázi historické ceny je možné využít v případě, že není možné zjistit reálnou hodnotu daného cenné papíru.

Tab. 6 Ocenění k rozvahovému dni

Rozvahová položka	K rozvahovému dni
Dlouhodobý nehmotný majetek a dlouhodobý majetek	Metoda nižší ze dvou hodnot (zůstatková cena vs. tržní cena)
Dlouhodobý hmotný majetek neodpisovaný	Metoda nižší ze dvou hodnot (pořizovací cena/reprodukční cena/vlastní náklady vs. tržní cena)
Podíly (rozhodující vliv, podstatný vliv)	Ekvivalenční ocenění
Realizované cenné papíry	Reálná hodnota nebo historická cena
Nakupované zásoby	Metoda nižší ze dvou hodnot (pořizovací cena/reprodukční cena vs. tržní cena)
Závazky	Jmenovitá hodnota
Opravná položka k pohledávkám	Metoda nižší ze dvou hodnot (jmenovitá hodnota/pořizovací cena vs. tržní cena), nebo reálná hodnota (derivátové kontrakty a pohledávky zajištěné deriváty)
Majetkové cenné papíry k obchodování	Reálná hodnota nebo historická cena

Zdroj: Zpracováno podle Kolektiv autorů (2021)

2.4.2 Oceňovací metody podle IFRS

Oceňovací metody podle IFRS jsou definované v koncepčním rámci, který obsahuje vymezení obecných požadavků. Jednotlivé oceňovací metody jsou popsány v patřičných standardech. Pro ocenění aktiv a závazků lze aplikovat jednu z níže popsaných metod.

Historická cena

Tato oceňovací metoda je založena na výši nákladů spojených s pořízením aktiva a na dalším setrvání na bázi této ceny. Aktiva a závazky se podle historické ceny oceňují v peněžních částkách, které byly vynaloženy při vzniku jejich pořízení. Mezi výhody oceňování na bázi historických cen patří průkaznost, relativně snadná realizovatelnost a ve vysoké míře eliminace průniku subjektivních vlivů do oceňování. V opačném případě nevýhodou je vazba na minulost. Právě historické ceny mají velmi slabou vypovídací schopnost u skupin aktiv, jejichž hodnota již není závislá na prvotním vstupním nákladu. Tato aktiva se postupem času zhodnocují nezávisle nebo se slabou závislostí na činnosti společnosti a jejich vynakládaných

nákladech. Při oceňování položek účetní závěrky pomocí metody historických cen lze historickou cenu pouze snižovat (Dvořáková, 2017).

Běžná cena

V České republice se můžeme běžně setkat s pojmem reprodukční cena. Běžná cena je částka, která by byla vynaložena na pořízení totožného (obdobného) aktiva v současné době. Vzhledem k tomu, že běžná cena vychází ze současných tržních podmínek, odstraňuje tak nevýhodu historických cen (Hinke, 2007).

Realizovatelná hodnota

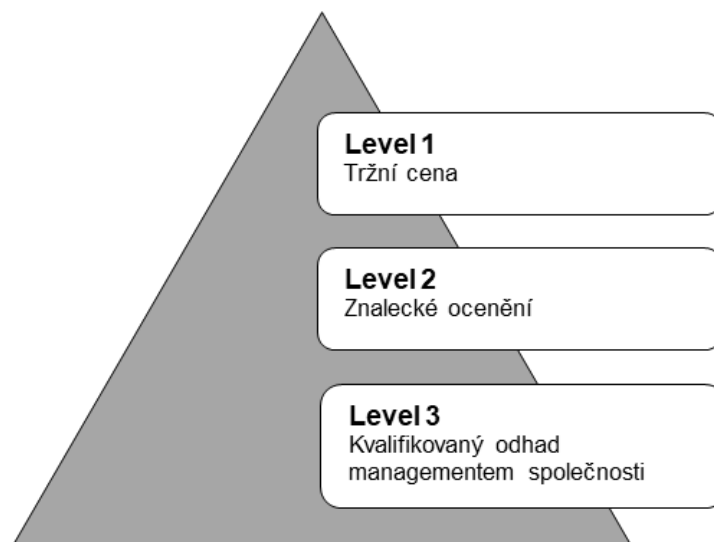
U realizovatelných hodnot dochází k oceňování aktiv v částce peněz nebo peněžních prostředků, které by bylo možné získat prodejem aktiv při jejich vyřazení. Závazky se oceňují ve vypořádaných cenách, tedy v nediskontovaných částkách peněz, které je nutné vynaložit k úhradě závazků (Revsine, 2017).

Současná hodnota

Zakládá se na ocenění aktiv v současné hodnotě budoucích očekávaných čistých peněžních toků, které budou vytvářeny v běžném podnikání. Závazky se oceňují v současné diskontované hodnotě budoucích čistých výdajů peněz, které jsou nutné k vypořádání závazků v rámci běžného podnikání (Máče, 2012).

Reálná hodnota

Za reálnou hodnotu aktiva nebo závazku se považuje částka, za kterou by bylo možné aktivum směnit nebo vyrovnat závazek mezi partnery, kteří jsou ochotni provést transakci za normálních podmínek. Jedná se o ocenění aktiva na současné tržní bázi, nejedná se o konkrétní tržní cenu. V případě, že je potvrzena reálná hodnota, je vždy upřednostněna cena aktivního trhu, pokud takový trh existuje. Aktivní trh existuje tehdy, pokud je možné směnu uskutečnit. Neexistuje-li cena aktivního trhu, stanovuje se reálná hodnota prostřednictvím odhadu tržní hodnoty. Pokud není k dispozici cena aktivního trhu ani její odhad, poté dochází k oceňování pomocí historické ceny (Máče, 2012).

Obr. 2 Hierarchie reálné hodnoty

Zdroj: Strouhal (2013, str. 43)

Při zjišťování reálné hodnoty má účetní jednotka povinnost v maximální míře vycházet ze zjistitelných informací na trhu. Účetní jednotka by měla užívat při zjišťování reálné hodnoty závazné pořadí preferovaných oceňovacích přístupů (Strouhal, 2013).

Metoda nižší ze dvou hodnot

S touto metodou je možné se setkat, jestliže k rozvahovému ocenění aktiv tržní hodnotou neodpovídá hodnota aktiv, která je uvedena v účetnictví. Potom je právě třeba aplikovat metodu nižší ze dvou hodnot, která garantuje zachování zásady opatrnosti v účetnictví (Strouhal, Bokšová, 2015).

Tab. 7 Metoda nižší ze dvou hodnot

Rozdíl mezi účetní a tržní hodnotou	
účetní hodnota > tržní hodnota	účtuje se opravná položka
účetní hodnota = tržní hodnota	není spojeno s žádnou účetní operací
účetní hodnota < tržní hodnota	v případě modelu pořizovací ceny zůstávají aktiva v původním ocenění

Zdroj: Strouhal, Bokšová (2015, str. 160)

Výše uvedená tabulka 7 zachycuje uplatnění metody nižší ze dvou hodnot. Rozdíl mezi účetní a tržní hodnotou majetku spočívá ve způsobu ocenění. Další důležitou oblastí je vykazování aktiv a závazků, kde IFRS vyžaduje použití oceňovacích modelů, které se liší od zásad historických cen použitých k získání většiny aktiv a

závazků. Například ocenění reálné hodnoty položek finančního majetku je třeba upravit o transakční náklady nebo o zemědělskou produkci a ocenění reálnou hodnotou o náklady na prodej. Přestože je při vykazování a oceňování aktiv a závazků stále nejpoužívanější metoda historických cen, takové ocenění nemusí poskytovat zcela přesné informace. Z tohoto důvodu jednotlivé standardy upravují oceňování aktiv a závazků samostatně a doporučují oceňování právě reálnou hodnotu. Jednotlivé standardy také zahrnují možnost přecenění majetku a závazků k rozvahovému dni. Rozlišujeme je na model pořizovací ceny a model přecenění.

Model pořizovací ceny

Princip tohoto modelu je založen na ocenění aktiv pořizovací cenou, která může být snížena v důsledku odpisů a ztrát ze snížení hodnoty. K rozvahovému dni lze pozemky, budovy a zařízení přecenit na reálnou hodnotu. Popisované přecenění však musí být prováděno pravidelně na konci účetního období nebo při výrazné změně reálné hodnoty (Dvořáková, 2017).

Model přecenění

Při aplikaci modelu přecenění musí být celá třída aktiv přeceněna, aby se zabránilo selektivnímu oceňování. Na rozdíl od modelu pořizovací ceny je v tomto modelu možné přecenit aktiva směrem nahoru nebo dolů. Nárůst hodnoty je v rozvaze přímo vykázán jako vlastní kapitál. Za zvláštních okolností je uznán jako výnos pouze za předpokladu, pokud přebytek z přecenění stejného aktiva zahrnut do nákladů před zvýšením. Znehodnocení je zahrnuto do zisku a ztráty. Jestliže má stejné aktivum přebytek z přecenění, lze sníženou část přímo odečíst z vlastního kapitálu a zahrnout do přebytku z ocenění (Hinke, 2007).

2.4.3 Oceňovací metody podle US GAAP

V současné době se metody ocenění podle IFRS a US GAAP téměř shodují. Odlišnost je pouze v tom, že v US GAAP se neseťkáme s pojmem realizovatelná hodnota, ale s čistou realizovatelnou hodnotou. Také US GAAP uplatňují oceňování běžnou tržní hodnotu.

Běžná tržní hodnota

Využití této oceňovací hodnoty hledejme především pro určité skupiny finančních aktiv určených k prodeji, jako jsou zejména obchodovatelné cenné papíry, deriváty a realizovatelné cenné papíry. Aktiva se oceňují částkou peněz, kterou by společnost získala prodejem tohoto aktiva. Závazky se oceňují částkou výdajů, které by byly vyžadované ke zrušení dluhu (Kovanicová, 2012).

Čistá realizovatelná hodnota

Aktiva společnosti se oceňují v částce peněz, kterou by bylo možné získat prodejem tohoto aktiva. Po odečtení přímých nákladů spojené s prodejem získáme právě čistou realizovatelnou hodnotu. Čistá realizovatelná hodnota je tedy čistá hodnota, kterou jednotka předpokládá, že dosáhne z prodeje zásob při běžném podnikání (Jílek, Svobodová, 2013).

3 Analýza dodržení zásady opatrnosti na vybraném vzorku podnikatelských subjektů – cestovních kanceláří a agenturách

Praktická část diplomové práce se zabývá analýzou účetních závěrek cestovních kanceláří v České republice se zaměřením na dodržování zásady opatrnosti. Vybraným vzorkem je 20 cestovních kanceláří působících na domácím trhu. Následující podkapitoly se zaměřují nejprve na právní formu cestovních kanceláří a jejich způsoby odpisování dlouhodobého majetku. Poté je analyzován počet cestovních kanceláří, které tvořily či netvořily opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám. V další části jsou stručně charakterizovány jednotlivé společnosti, které tvořily opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám a poté je analyzován vývoj opravných položek ve zkoumaném období (2017, 2018, 2019, 2020). V poslední části této kapitoly jsou popsány cestovní kanceláře, u kterých byly zachyceny v účetních závěrkách rezervy. V poslední řadě je zkoumán u těchto cestovních kanceláří vývoj rezerv ve sledovaném období.

Dříve než bude v konkrétnější rovině hodnocena míra a úroveň naplňování zásady opatrnosti u zkoumaného vzorku cestovních kanceláří působících na českém trhu, je třeba obecněji charakterizovat tento obor podnikání. Činnost cestovních kanceláří spadá do terciárního sektoru národního hospodářství neboli do sektoru služeb. Tento sektor je charakteristický například tím, že z výrobních faktorů je dominantním práce, tedy lidský faktor. Oproti podnikatelským subjektům ze sektoru sekundárního, nemají cestovní kanceláře ve struktuře majetku takový podíl dlouhodobého majetku, jako je tomu například u průmyslových firem. Dalším charakteristickým znakem praktického fungování cestovních kanceláří je nepochybně také sezónnost. Z toho vychází kromě jiného také specifický poměr stálých zaměstnanců oproti sezónní/brigádní pracovní síle.

Před samotným zpracováním dat, bylo nezbytné zvolit kritéria výběru cestovních kanceláří, aby v následném vyhodnocení byla data relevantní. Hlavním kritériem pro výběr cestovních kanceláří byla zásadní právní forma podnikatelských subjektů a vykazování účetních závěrek za období 2017 až 2020. Většina cestovních kanceláří neměla k dispozici účetní závěrky ve zkoumaném období, proto nebyly zařazeny do výzkumu takové cestovní kanceláře, jejichž jména by se vzhledem k velikosti či

známosti mohla v této práci očekávat. Po zohlednění výše uvedených kritérií byl vybrán vzorek 20 cestovních kanceláří působících na domácím trhu. Níže uvedená tabulka 8 znázorňuje vybraný vzorek cestovních kanceláří, které splnily výše stanovená kritéria.

Tab. 8 Seznam cestovních kanceláří

Název	IČO	Právní forma
101 Cestovní kancelář Zemek s.r.o.	61682039	s.r.o.
ABC - Tours, spol. s r.o.	60701986	s.r.o.
ck-ok.cz s.r.o.	3138020	s.r.o.
Čedok a.s.	60192755	a.s.
Blue Sky Travel s.r.o.	25779281	s.r.o.
Cestovní kancelář AFRODITA s.r.o.	24697966	s.r.o.
Cestovní kancelář Marted s.r.o.	26820323	s.r.o.
Cestovní kancelář NOMÁD spol.s r.o.	49970844	s.r.o.
Cestovní kancelář S.E.N. s.r.o.	48534293	s.r.o.
CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o.	26785871	s.r.o.
CONSULTOUR s.r.o.	25959832	s.r.o.
DCK Rekrea Ostrava s.r.o.	25379178	s.r.o.
DEZKA Děčín s.r.o.	27311066	s.r.o.
GEOPS – CESTOVNÍ KANCELÁŘ s.r.o.	25633261	s.r.o.
INEX-cestovní kancelář s.r.o.	26392763	s.r.o.
LIVINGSTONE s.r.o.	26248051	s.r.o.
Periscope Skandinávie s.r.o.	25263196	s.r.o.
REDOK TRAVEL s.r.o.	25258281	s.r.o.
TIPATOUR zájezdy s.r.o.	27743896	s.r.o.
Za sluncem s.r.o.	42869650	s.r.o.

V rámci praktické části práce budou v souladu s definovaným cílem spočívajícím ve zmapování úrovně dodržování účetní zásady opatrnosti u vybraných cestovních kanceláří působících na domácím trhu hledány odpovědi mimo jiné také na následující výzkumné otázky:

- Jedná se v případě implementace principu opatrnosti do účetní praxe zkoumaných cestovních kanceláří o běžnou záležitost, anebo spíše výjimku?
- Je možné pozorovat významné změny v sumě opravných položek a vytvořených rezerv v důsledku pandemie?
- Jaká je míra reflexe zásady opatrnosti v odvětví cestovních kanceláří oproti jiným oborům podnikání?

- K jakému druhu majetku byly opravné položky u zkoumaných subjektů nejčastěji vytvářeny?
- Za jakým účelem byly nejčastěji vytvářeny rezervy?
- Týká se uplatňování zásady opatrnosti výhradně největších hráčů v daném oboru, anebo ji reflektují i menší cestovní kanceláře?
- Jaký je celkový trend (rostoucí, klesající, stagnující) u analyzovaných firem, pokud jde o tvorbu opravných položek a rezerv ve stanoveném časovém období?
- Je možné na základě předmětné analýzy konkrétního vzorku cestovních kanceláří vysledovat určité rozdíly v přístupu k zásadě opatrnosti například dle původu firmy?
- Vytvářejí analyzované cestovní kanceláře rezervy na specifické účely odlišné od firem působících v jiných ekonomických sférách?
- V jakých finančních řádech se obvykle pohybují opravné položky či rezervy cestovních kanceláří?

3.1 Právní forma cestovních kanceláří

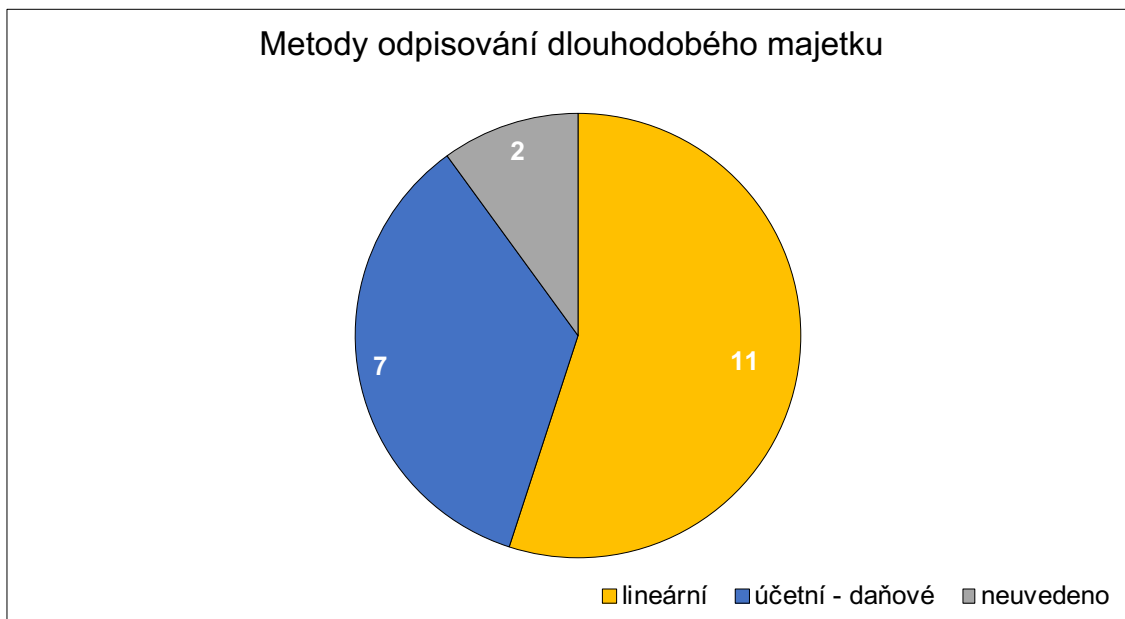
Na níže uvedeném obrázku 3 je znázorněn výsledek analýzy právních forem zkoumaných podnikatelských subjektů. Obrázek 3 zobrazuje, že téměř většina cestovních kanceláří provozuje svoji činnost v podobě společnosti s ručením omezeným (dále jen s.r.o.). Akciová společnost (dále jen a.s.) je zastoupena pouze v jednom případě. Všechny zkoumané cestovní kanceláře sestavují účetní závěrky podle českých účetních předpisů.

Obr. 3 Členění cestovních kanceláří podle právní formy

3.2 Metody odpisování dlouhodobého majetku

Obrázek 4 popisuje využití jednotlivých metod odpisování dlouhodobého majetku u vybraného vzorku podnikatelských subjektů. Z obrázku je patrné, že majorita cestovních kanceláří používá lineární metodu odpisování. Toto zjištění není nijak překvapivé, protože lineární metoda je v praxi nejvyužívanější metodou z toho důvodu, že patří mezi nejjednodušší. Jelikož se jedná o cestovní kanceláře, které mají v kategorii dlouhodobém majetku zejména osobní automobily a kancelářskou techniku, tak tato metoda odpisování je pro vykazování nejlepší variantou. Některé cestovní kanceláře uvádějí ve svých účetních závěrkách, že účetní odpisy jsou rovny daňovým odpisům. Tyto případy se vyskytují u malých účetních jednotek. Jak si zde můžeme všimnout, tak ani jedna z cestovních kanceláří nevyužila výkonovou metodu. Nepříjemné zjištění bylo, že pár cestovních kanceláří nevedla ve svých přílohách účetních závěrek informace o tom, jaké metody odpisování aplikují.

Obr. 4 Rozdělení cestovních kanceláří podle využívaných metod odpisování

3.3 Opravné položky

Obrázek 5 představuje počet cestovních kanceláří, které tvořily či netvořily opravné položky k dlouhodobému majetku. Z obrázku vyplývá, že jediná cestovní kancelář tvořila opravné položky k dlouhodobému majetku. Ostatní cestovní kanceláře nevytvořily žádné opravné položky k dlouhodobému majetku ve sledovaném období.

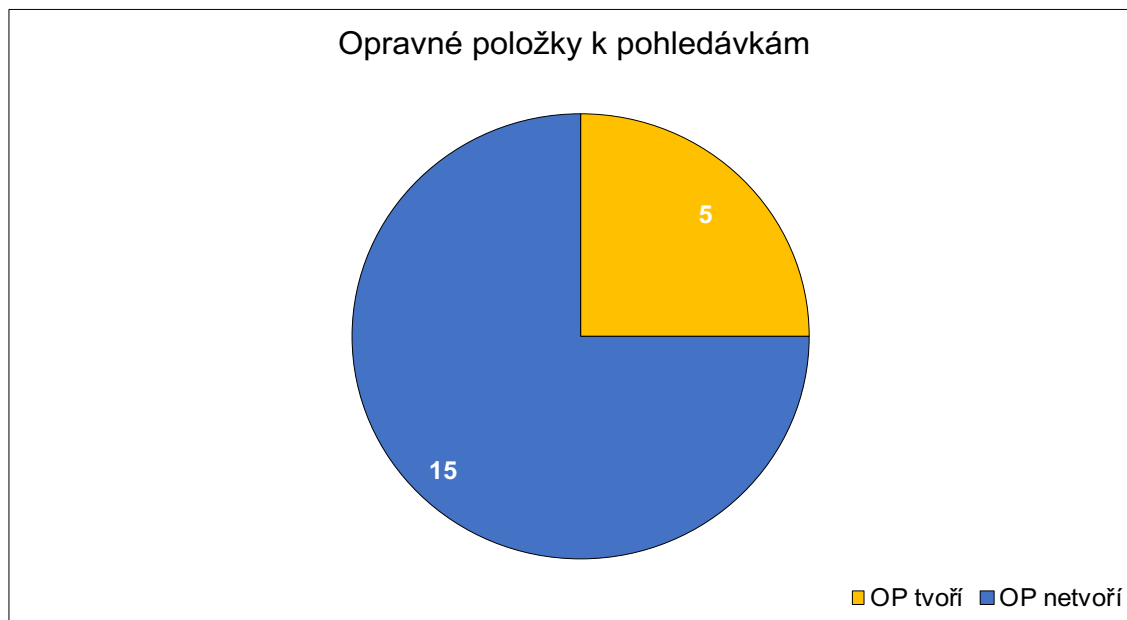

Obr. 5 Opravné položky k dlouhodobému majetku

Obr. 6 Opravné položky k zásobám

Výše uvedený obrázek 6 popisuje opravné položky k zásobám u cestovních kanceláří. Výsledek analýzy jako u opravných položek k dlouhodobému majetku. Opravné položky k zásobám tvořila pouze jediná cestovní kancelář. Zbylé společnosti nevytvořily žádné opravné položky k zásobám.

Obr. 7 Opravné položky k pohledávkám

Obrázek 7 definuje opravné položky k pohledávkám u vybraných cestovních kanceláří. Z obrázku je patrné, že opravné položky k pohledávkám tvořilo více cestovních kanceláří. Zde je vidět, že opravné položky k pohledávkám jsou nejčastějším způsobem. Je to způsobené tím, že opravné položky k pohledávkám jsou daňově účinným nákladem. Opravné položky k pohledávkám tvořily následující cestovní kanceláře: Blue Sky Travel s.r.o., cestovní kancelář NOMÁD spol. s.r.o., CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o., Čedok a.s. a LIVINGSTONE s.r.o.

3.3.1 Blue Sky Travel s.r.o.

Cestovní kancelář Blue Sky Travel je společností s ručením omezeným, která byla založena dne 12. července 1999 u Městského soudu v Praze (oddíl C 69488). Cestovní kancelář Blue Sky Travel působí na trhu přes 20 let. Sídlo společnosti se nachází v hlavním městě Praze v ulici Chodská 1392/11. Jednatel společnosti je Martin Nikfeld. Základní kapitál této společnosti byl 2 000 000 Kč. Tato cestovní kancelář nabízí zájezdy do exotických destinací – Egypt, Kypr, Maledivy, Mauricius, Spojené Arabské Emiráty, Srí Lanka a Zanzibar. Společnost se také zaměřuje na individuální potřeby klientů a je možné sestavit „dovolenou na míru“. Blue Sky Travel se především soustředí na prodej letenek, protože na Slovensku, v České republice a v Maďarsku má výhradní zastoupení pro většinu leteckých společností.

Tab. 9 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře Blue Sky Travel s.r.o. v období 2017-2020

Opravné položky (v tis. Kč)				
Rok	2017	2018	2019	2020
Dlouhodobý majetek	x	x	x	x
Zásoby	x	x	x	x
Pohledávky	x	239	x	x

Výše uvedená tabulka 9 znázorňuje vývoj opravných položek cestovní kanceláře Blue Sky Travel s.r.o. v letech 2017-2020. Jak je již z tabulky patrné, cestovní kancelář netvořila žádné opravné položky k dlouhodobému majetku a zásobám. V roce 2018 tvořila opravné položky pouze k pohledávkám. Výše tvorby opravné položky k pohledávkám byla 239 tis. Kč.

3.3.2 Cestovní kancelář NOMÁD, spol. s.r.o.

Společnost vznikla zápisem do obchodního rejstříku dne 4. ledna 1994 u Krajského soudu v Brně (oddíl C 13554). Právní forma společnosti je společnost s ručením omezeným se sídlem ve městě Žďár nad Sázavou v ulici Smetanova 1169/34. Jednatel cestovní kanceláře je Ing. Michal Šindelář a Mgr. Karel Starý. Základní kapitál byl 140 000 Kč. Cestovní kancelář NOMÁD nabízí zájezdy po celém světě – Evropa, Afrika, Amerika, Asie a Austrálie. CK je specifická tím, že se specializuje na pobytové, poznávací, turistické a cykloturistické zájezdy.

Tab. 10 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře NOMÁD s.r.o. v období 2017-2020

Opravné položky (v tis. Kč)				
Rok	2017	2018	2019	2020
Dlouhodobý majetek	x	x	x	x
Zásoby	x	x	x	x
Pohledávky	x	x	x	500

Tabulka 10 popisuje přehled opravných položek cestovní kanceláře NOMÁD k dlouhodobému majetku, zásobám a k pohledávkám. Jak si lze všimnout, cestovní kancelář netvořila opravné položky k dlouhodobému majetku a k zásobám v žádném roce. Tvořila opravné položky jen v roce 2020, a to ve výši 500 tis. Kč. Tvorba pohledávek může být zapříčiněna pandemií COVID-19. Tato pandemie způsobila zrušení zájezdů a snížení poptávky po zájezdech. Cestovní kancelář postupovala tak, že za zrušené zájezdy dávala klientům vouchery v dané hodnotě.

3.3.3 CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o.

Cestovní kancelář ČESKÉ KORMIDLO byla založena dne 25. října 2002 u Krajského soudu v Brně (oddíl C 51165). Jedná se o společnost s ručením omezeným. Sídlo společnosti se nachází v Jihomoravském kraji v Brně v ulici Okružní 783/39. Jednateli cestovní kanceláře je Aleš Polišenský a Šárka Polišenská. Základní kapitál byl 200 000 Kč. CK ČESKÉ KORMIDLO nabízí poznávací a pobytové zájezdy do Bulharska, Chorvatska, Itálie a Slovinska. Cestovní kancelář se zaměřuje na zimní pobyty do Itálie, Rakouska, Slovinska a Bulharska. Nově cestovní kancelář se specializuje také na lázeňské a wellness pobyty.

Tab. 11 Vývoj opravných položek CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o. v období 2017-2020

Opravné položky (v tis. Kč)				
Rok	2017	2018	2019	2020
Dlouhodobý majetek	x	x	x	x
Zásoby	x	x	x	x
Pohledávky	438	x	429	x

Výše uvedená tabulka 11 popisuje, zda cestovní kancelář ČESKÉ KORMIDLO tvořila či netvořila opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám v letech 2017-2020. Z tabulky je zřetelné, že cestovní kancelář netvořila opravné položky k dlouhodobému majetku a zásobám. Společnost tvořila opravné položky k pohledávkám v letech 2017 a 2019. V roce 2017 tvořila cestovní kancelář opravnou položkou k pohledávce v částce 428 tis. Kč a v roce 2019 ve výši 429 tis. Kč.

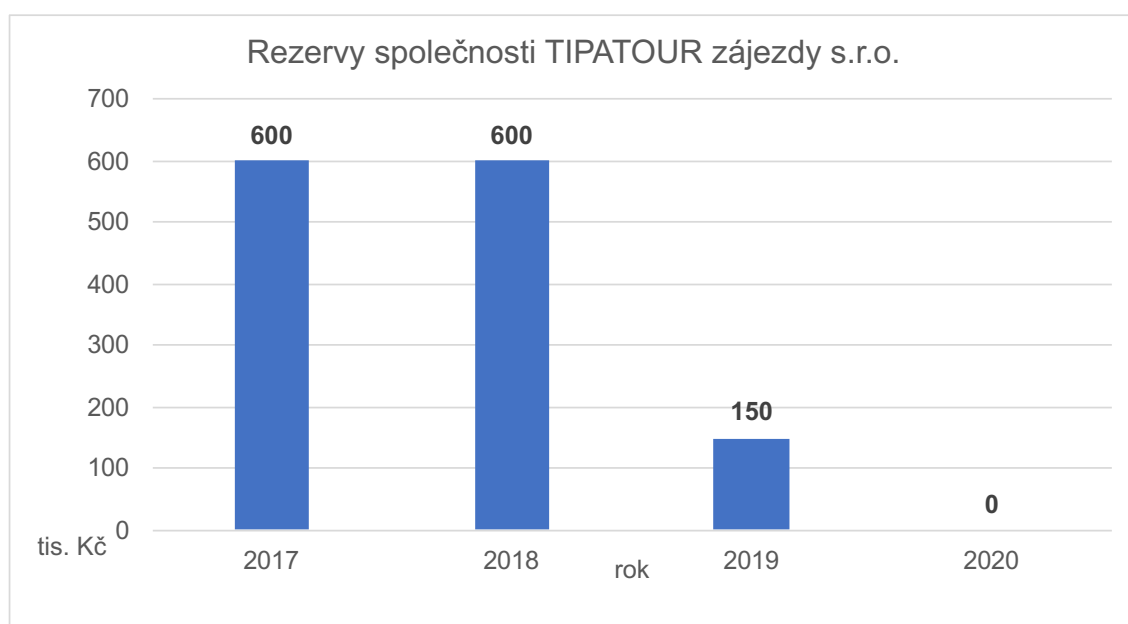
3.3.4 Čedok a.s.

Cestovní kancelář Čedok je akciová společnost se sídlem v hlavním městě, konkrétně v ulici Vinohradská 2577/178. Čedok je nejstarší cestovní kancelář v České republice. Historie společnosti sahá až do roku 1920, kdy byla založena cestovní kancelář pod názvem Československá cestovní a dopravní kancelář. Od roku 1926 se využívá název Čedok. Společnost byla zapsána do obchodního rejstříku dne 30. listopadu 1993 u Městského soudu v Praze (oddíl B 2263). Základní kapitál akciové společnosti byl 298 872 725 Kč. V současné době vlastní cestovní kancelář polská cestovní kancelář Itaka, která patří mezi jednu z největších ve střední a východní Evropě. Cestovní kancelář poskytuje kompletní služby v cestovním ruchu jako jsou letenky, ubytování, transfer, cestovní pojištění, stravování a delegátské služby. Čedok nabízí širokou nabídku poznávací a pobytových zájezdů po celém světě. V současné době patří k největším cestovním kancelářím na našem trhu.

Tab. 12 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře Čedok a.s. v období 2017-2020

Opravné položky (v tis. Kč)				
Rok	2017	2018	2019	2020
Dlouhodobý majetek	x	x	3592	197
Zásoby	x	x	1876	1876
Pohledávky	14 953	10518	482	1061

Ve výše uvedené tabulce 12 můžeme vidět opravné položky v období 2017-2020 nejstarší cestovní kanceláře Čedok. Jak již bylo výše zmíněno, pouze jediná cestovní kancelář ze zkoumaného vzorku tvořila opravné položky k pohledávkám a k zásobám a tou je právě společnost Čedok. V letech 2019 a 2020 tvořila cestovní kancelář opravné položky k dlouhodobému majetku a k zásobám. Opravné položky k dlouhodobému majetku byly v roce 2019 ve výši 3 592 tis. Kč a v roce 2020 ve výši 197 tis. Kč. Opravné položky k zásobám tvořila společnost v letech 2019 a 2020 ve stejné výši. Z tabulky je znatelné, že cestovní kancelář ve sledovaném období vždy tvořila opravné položky k pohledávkám.

Obr. 8 Opravné položky k pohledávkám společnosti Čedok a.s. v letech 2017-2020

Na obrázku 8 je znázorněna výše opravných položek k pohledávkám u cestovní kanceláře Čedok. Jak již bylo výše zmíněno, cestovní kancelář tvořila ve zkoumaném období vždy opravné položky k pohledávkám. Z obrázku je zřetelné, že v roce 2017 tvořila nejvíce opravných položek k pohledávkám. Částka opravných položek k pohledávkám činila 14 953 tis. Kč. Naopak nejméně tvořila v roce 2019 a to ve výši 482 tis. Kč.

3.3.5 LIVINGSTONE s.r.o.

Cestovní kancelář LIVINGSTONE byla založena dne 4. května 2001 u Krajského soudu v Brně (oddíl C 39510). Právní forma společnosti je společnost s ručením omezeným. Sídlo se nachází v druhém největším městě v Brně v ulici Marešova 305/14. Jednateli společnosti jsou Ing. Rudolf Švaříček a Ing. Jitka Popelková. Základní kapitál byl 100 000 Kč. Cestovní kancelář LIVINGSTONE nabízí nejbohatší nabídku poznávacích akcí, zájezdů a expedic. Specializuje se především na poznávací zájezdy na všechny kontinenty světa – Afrika, Asie, Amerika, Austrálie, Antarktida a Evropa. Díky mnoholetým zkušenostem společnost připravuje akce do všech exotických koutů planety. Cílem cestovní kanceláře je individuální přístup ke každému klientovi, proto také připravuje speciální zájezdy na míru.

Tab. 13 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře LIVINGSTONE s.r.o. v období 2017-2020

Opravné položky (v tis. Kč)				
Rok	2017	2018	2019	2020
Dlouhodobý majetek	x	x	x	x
Zásoby	x	x	x	x
Pohledávky	x	x	2	45

Tabulka 13 definuje opravné položky k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám u cestovní kanceláře LIVINGSTONE. Z tabulky vidíme, že cestovní kancelář netvořily opravné položky k dlouhodobému majetku a zásobám v žádném uvedeném roce. Společnost tvořila malou sumu opravných položek k pohledávkám jen v roce 2019 a 2020.

3.4 Rezervy

Obrázek 9 znázorňuje tvorbu rezerv u zkoumaného vzorku cestovních kanceláří. Z obrázku je patrné, že téměř většina cestovních kanceláří netvořila v daném období rezervy. Pouze dvě cestovní kanceláře zachycovaly v účetních závěrkách rezervy. Jednalo se o cestovní kancelář LIVINGSTONE a TIPATOUR zájezdy.

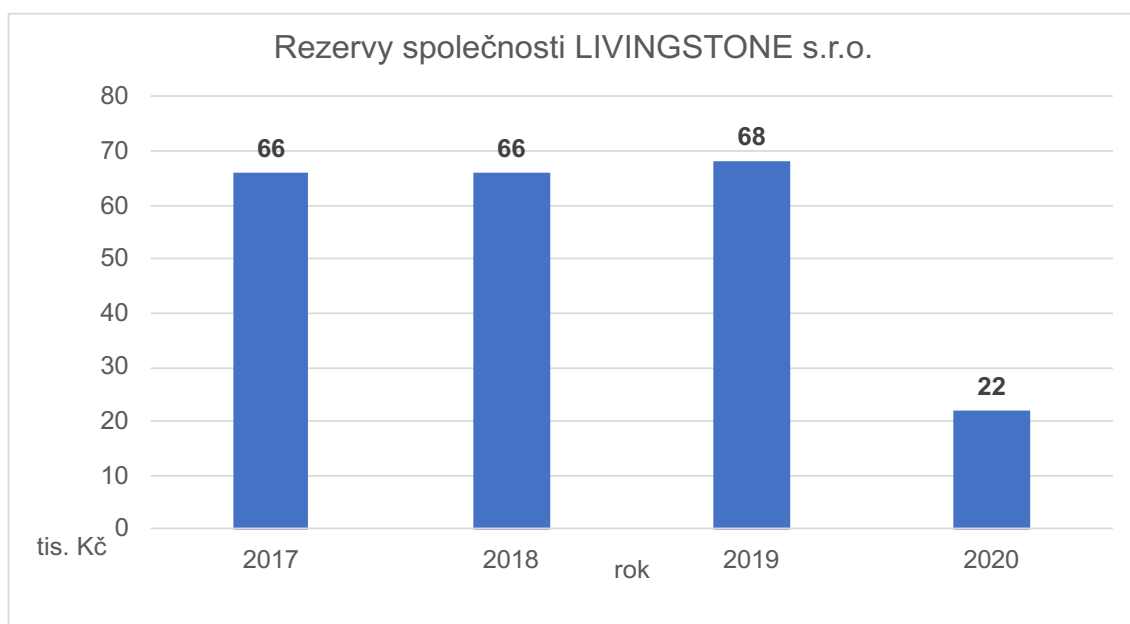

Obr. 9 Rezervy u vybraného vzorku cestovních kancelářů

3.4.1 LIVINGSTONE s.r.o.

Cestovní kancelář LIVINGSTONE byla již detailněji popsána v předchozí kapitole, proto není potřeba ji znovu představovat.

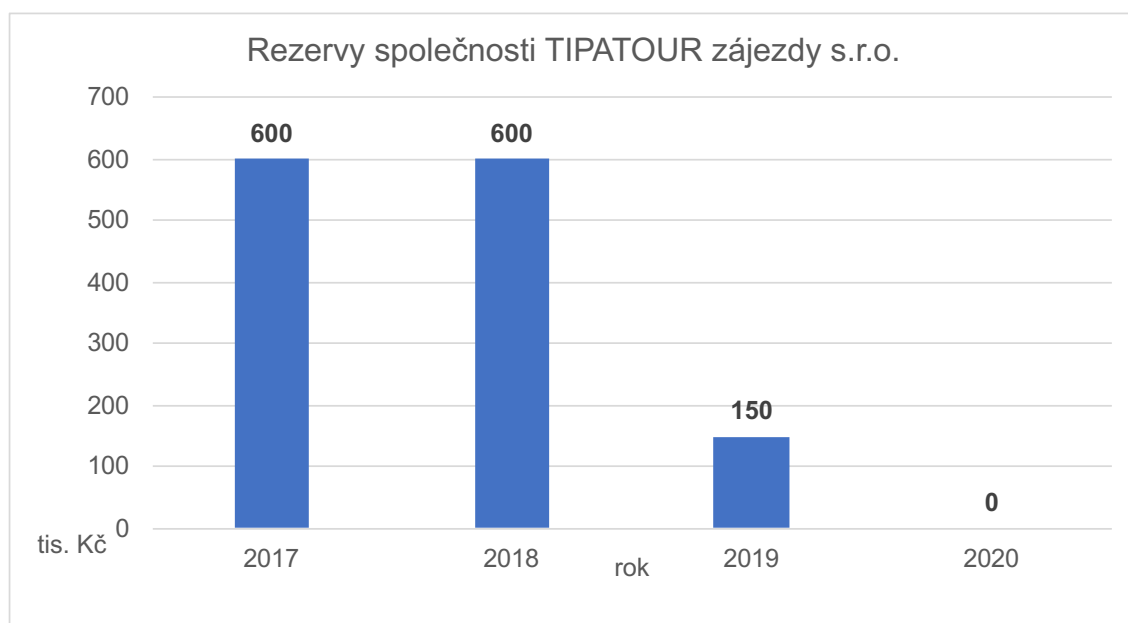
Obrázek 10 popisuje rezervy společnosti LIVINGSTONE. Z obrázku je patrné, že cestovní kancelář tvořila rezervy ve všech zmíněných letech. Největší částka rezervy byla zachycena v účetní závěrce v roce 2019 ve výši 68 tis. Kč. Naopak nejnižší rezervy tvořila společnost v roce 2020 ve výši 22 tis. Kč.

Obr. 10 Vývoj opravných položek u cestovní kanceláře LIVINGSTONE s.r.o. v letech 2017-2020

3.4.2 TIPATOUR zájezdy s.r.o.

Cestovní kancelář TIPATOUR zájezdy patří mezi první soukromé cestovní kanceláře v České republice. Původní cestovní kancelář byla založena již v roce 1990. Cestovní kancelář TIPATOUR zájezdy byla zapsána v obchodním rejstříku dne 20. srpna 2007 u Krajského soudu v Brně (oddíl C 56101). Jedná se o společnost s ručením omezeným. Sídlo společnosti se nachází v okrese Třebíči, a to konkrétně v městys Okříšky. Jednateli společnosti jsou Jindra Šnoblová, Kamila Marvalová a Markéta Kreuzová. Základní kapitál byl 200 000 Kč. Společnost nabízí zájezdy do Chorvatska, Maďarska, Slovenska, Slovinska, Rakouska a také se zaměřuje na domácí cestovní ruch. Kromě zájezdů poskytuje cestovní kancelář turistické a informační služby – nákup jízdenek, letenek a vstupenek na kulturní akce.

Obr. 11 Vývoj opravných položek u cestovní kanceláře TIPATOUR zájezdy s.r.o. v letech 2017-2020

Výše uvedený obrázek 11 znázorňuje rezervy cestovní kanceláře TIPATOUR zájezdy. Společnost tvořila rezervy v roce 2017, 2018 a 2019. V letech 2017 a 2018 tvořila stejnou částku ve výši 600 tis. Kč.

4 Vyhodnocení zjištěných poznatků a návrh řešení vedoucích ke zlepšení současného stavu analyzovaných cestovních kanceláří a agentur

Čtvrtá kapitola je věnována vyhodnocením zjištěných poznatků z provedené analýzy dodržování zásady opatrnosti na vybraném vzorku cestovních kanceláří působících na českém trhu. Na základě zjištěných nedostatků z analýzy jsou v druhé části této kapitoly popsány návrhy na zlepšení současné situace dodržování zásady opatrnosti v oblasti cestovního ruchu.

4.1 Vyhodnocení

Celkově je možné zmínit, že v mnoha ohledech se při uplatňování zásady opatrnosti v účetnictví vymykala cestovní kancelář Čedok, která je jedinou firmou ze zkoumaného vzorku akciovou společností. Ve sledovaném období od roku 2017 do roku 2020 jako jediná cestovní kancelář tvořila opravné položky jak k pohledávkám, tak i k zásobám a dlouhodobému majetku, ačkoliv v případě zásob a dlouhodobého majetku tomu tak bylo pouze ve dvou letech ze čtyř.

Zhruba čtvrtina cestovních kanceláří ze zkoumaného vzorku vytvořily opravnou položku či položky v některém ze sledovaných účetních roků, což oproti jiným oborům je relativně nízké číslo. Nelze jednoznačně konstatovat, že by šlo na českém trhu cestovních kanceláří o ojedinělý a zcela vzácný jev. Objektivně vzato však struktura a charakteristika firem, rovněž i celého odvětví a rozložení konkurenčních sil na něm, byla z hlediska šíře a rozsahu dostupných relevantních dat použitelných pro analýzu naplňování účetního principu opatrnosti do jisté míry limitující.

Co se týče podílu opravných položek dle toho, k jakému majetku byly vytvořeny, s velkou převahou dominovaly opravné položky k pohledávkám, což kopíruje všeobecný trend napříč obory. Opravné položky k jinému typu majetku, tedy především k dlouhodobému či zásobám, s výjimkou Čedoku, cestovní kanceláře ve vymezeném časovém úseku nevytvářely. U cestovní kanceláře Čedok, a.s. byl vývoj tvorby opravných položek značně rozkolísaný, viz obrázek 8 či tabulka 12.

Z provedené analýzy vyplývá, že cestovní kanceláře českého trhu z nástrojů účetní opatrnosti více využívaly opravné položky než rezervy, které vytvořily pouze dvě z dvaceti společností. V obou případech pak došlo k tomu, že rezervy byly

v kritickém pandemickém roce z velké části, resp. úplně vyčerpány. Z dostupných účetních výkazů a příloh však nebylo možné se dostat k podrobnějším údajům týkající se toho, k čemu konkrétně tyto rezervy byly tvořeny. V případě rezerv je tedy možné vidět ještě větší rozdíl mezi aplikací zásady opatrnosti u cestovních kanceláří na jedné straně a firem z jiných oborů na druhé straně, než bylo možné vysledovat u opravných položek.

Nebyly zjištěny žádné specifické situace či účely, kvůli nimž by cestovní kanceláře vytvářely opravné položky či rezervy navíc oproti firmám z jiných ekonomických odvětví. Jako aktuální se u cestovních kanceláří jeví potenciální vytváření rezerv z důvodů kurzových rozdílů, s nimiž se v praxi často setkávají a jež vznikají časovým nesouladem vzniku pohledávky či závazky a jejím zaplacením. Na druhou stranu je třeba zmínit, že rizika finanční ztráty vzniklé nepříznivým vývojem měnových kurzů jsou u firem často obchodujících se zahraničními subjekty řešeny komplexněji. Za použití různých zajišťovacích nástrojů není reálně nutné vytvářet a udržovat vysokou hladinu rezerv k tomuto konkrétnímu účelu.

Při hledání odpovědi na výzkumnou otázku, do jaké míry je reflektována zásada opatrnosti ze strany cestovních kanceláří v porovnání s firmami jiných oborů, je možné použít jako výchozí komparační materiál obhájené diplomové práce z předchozích let stejného studijního programu. Tyto závěrečné práce se zabývaly podobnou problematikou, a to konkrétně u subdavatelských firem Škody Auto, a.s. (Dohnalová, 2019) a velkých českých pivovarů (Kotek, 2020). Zde je možné odpovědět a potvrdit tím jeden z předpokladů, že průmyslové firmy ve svém účetnictví podstatně více uplatňují zásadu opatrnosti prostřednictvím vytváření daňově uznatelných opravných položek k pohledávkám, opravných položek k dlouhodobému majetku a zásobám. Podobně je tomu i u rezerv, což patrně vychází z toho, že tyto podniky vzhledem k charakteru svého podnikání generují větší množství vhodných typických momentů, kdy je účelné rezervy vytvořit.

Pokud jde o výši vytvářených opravných položek a rezerv ze strany analyzovaných cestovních kanceláří vyjádřených v absolutních hodnotách, je možné na tuto výzkumnou otázku reagovat v tom smyslu, že u většiny z nich (jako například Blue Sky Travel, Nomád, CK České Kormidlo) se sumy opravných položek pohybovaly v řádu desítek či stovek tisíc korun. U cestovní kanceláře Čedok to byly až desítky

milionů korun. V případě rezerv se pak na omezeném vzorku firem jednalo zpravidla opět o desítky nebo stovky tisíc českých korun.

Pro lépe vypovídající vyhodnocení toho, jak se prudký otřes celého oboru vlivem celosvětové pandemie covid-19 se odrazil v přístupu cestovních kanceláří k vytváření finančního polštáře, větší opatrnosti při oceňování aktiv, vyjadřování jejich možného i skutečného znehodnocení by bylo potřeba delší časové období. Předně je třeba v této souvislosti zmínit, že jediným rokem, který je možno považovat za pandemický, byl poslední rok sledovaného časového období, tedy rok 2020. Do tohoto roku neměly obecně cestovní kanceláře žádný významný důvod k opatrnějšímu přístupu v účetnictví či celkově ke svému finančnímu managementu. Ze samotného roku 2020 je tedy složité vyvozovat rozsáhlejší závěry. Z toho důvodu, že se jednalo o situaci tzv. „šokového charakteru“, kdy se subjekty z nejpostiženějších ekonomických odvětví, k nimž samozřejmě patřil i trh cestovních kanceláří, snažily i za pomoci různých státních podpor zachovat především svou existenci. Je zde důležité zmínit, že z dvaceti cestovních kanceláří, jež byly předmětem analýzy, se žádná z nich neocitla v insolvenční situaci.

Cestovní kanceláře zařazené do analytického mapování jsou z majetkového a kapitálového hlediska převážně českými firmami. Na rozdíl od některých jiných oborů je zde nižší počet zahraničních poboček nadnárodních korporací, což souvisí i s velikostí byznysu, kdy většinu subjektů z odvětví poskytování služeb v oblasti cestovního ruchu lze zařadit mezi malé či střední firmy. Jak je již zmíněno v příslušné části, největší cestovní kancelář působící na našem trhu, Čedok a.s. je v současné době součástí větší skupiny, původem z Polska, kdy nelze očekávat významně odlišný přístup k zásadě opatrnosti, případně jiným účetním principům, jako by tomu mohlo být třeba v případě, když by některý ze subjektů byl vlastněn americkými či britskými majiteli nebo obecně ekonomickými entitami pocházejícími z částí světa, které mají historicky zcela odlišné přístupy, právní normy a metodiku k finanční stránce podnikání než je tomu ve střední Evropě. Jakékoliv zaznamenání hodné difference vycházející z původu firem či jejich historie, které by se promítaly do toho, jak moc či naopak málo jsou jednotlivé společnosti obezřetné při oceňování aktiv či vytváření rezerv nebyly v tomto předmětném výzkumném vzorku identifikovány.

Přestože se praktická část potýkala v některých ohledech a při hledání jednotlivých odpovědí na položené výzkumné otázky s objektivním limitem plynoucím z omezeného množství vstupních dat a informací, což je výše podrobněji přiblíženo, vyplynula z ní řada poznatků, které je možné schematicky shrnout do následujících bodů:

- Princip dodržení zásady opatrnosti v účetní praxi není pro cestovní kanceláře působícími na českém trhu zcela neznámým pojmem.
- Zhruba čtvrtina cestovních kanceláří zařazených do výzkumného vzorku tvořila opravné položky za účelem účetního zachycení dočasného snížení hodnoty majetku.
- Cestovní kanceláře vytvářely opravné položky nejčastěji u pohledávek z obchodní činnosti, opravné položky k dlouhodobému majetku a zásob ve sledovaném období tvořila pouze největší cestovní kancelář Čedok.
- Potvrdil se předpoklad, že s ohledem na předmět činnosti bude zásada opatrnosti u cestovních kanceláří uplatňována méně často v porovnání s průmyslovými firmami.
- Rezervy k jakémukoliv účelu ve sledovaném časovém období vytvořily pouze dvě cestovní kanceláře.
- Pandemie covid-19 se prozatím celkově příliš neprojevila ve změně přístupu cestovních kanceláří k oceňování aktiv či vytváření rezerv.
- Opravné položky se v jednotlivých sledovaných letech nejčastěji pohybovaly v řádu desítek či stovek tisíc korun, výjimkou byl Čedok s opravnými položkami řádově vyššími.
- Žádná z analyzovaných cestovních kanceláří nepoužívá alternativní způsoby odepisování majetku jako například výkonovou nebo kombinovanou metodu.

4.2 Doporučení

Při nedostatečném respektování zásady opatrnosti dochází k porušení věrného a poctivého zobrazení. V návaznosti na zjištěné poznatky z praktické části je možné kriticky konstatovat, že oblast cestovního ruchu nemůže sloužit jako příklad dobré praxe uplatňování principu opatrnosti v konkurenci jiných ekonomických odvětví. Jak již bylo na začátku praktické části zmíněno, většina cestovních kanceláří v České republice reálně ani nedává k dispozici externím uživatelům či veřejnosti zveřejněné účetní závěrky a přílohy v zákonem předepsaném rozsahu a časových termínech. K tomu je možné dodat, že transparentnost a bezvýhradné dodržování zákonných norem upravujících podnikání v zemi jeho výkonu je vždy určitým signálem toho, jak zodpovědně a poctivě je přistupováno také k principům bezpečného a efektivního hospodaření.

Do budoucna lze očekávat vyšší potřebu implementace principu opatrnosti do účetní a ekonomické praxe podnikatelských subjektů napříč obory. Vývoj posledních let ukázal, že právě cestovní ruch je typickým příkladem oboru na jednu stranu velmi perspektivního a atraktivního, avšak zároveň vysoce křehkého a rozkolísaného.

Nelze do budoucna vyloučit ani další velké hrozby jako nové potenciální pandemie, rozšiřování a eskalaci válečných konfliktů, migrační krize, klimatické krize či těžko řešitelné problémy s dostupností zdrojů a surovin. Potřeba vyšší míry ekonomické opatrnosti vyplývá také ze skutečnosti, že některé z negativních dopadů a důsledků koronavirové pandemie se ještě nestačily v plné míře projevit a dopadnout plnou vahou na tyto subjekty. Do dalších let tak již cestovní kanceláře a další firmy jmenovaného odvětví nemohou počítat s vládní finanční podporou a budou se tak muset spoléhat na vlastní zdroje, finanční polštář a rezervy, jež jsou nedílnou součástí účetní zásady opatrnosti.

Konkrétně u rezerv, které jsou dle analýzy vytvářené jen u pár cestovních kanceláří působících na českém trhu, lze doporučit zejména tvorbu finančních zdrojů k pokrytí dluhů. V případě očekávaných problémů celého oboru je možné očekávat, že bude ve větší míře docházet k platební neschopnosti.

Důležitý prvek, který má také především předcházet případným finančním problémům jako je například nedostatečná likvidita nebo neschopnost dostát svým závazkům, představuje funkční a komplexní informační systém propojující účetnictví s dalšími podpůrnými podnikovými činnostmi, a to třeba v podobě moderních pokročilých ERP (Enterprisers Resource Planning) systémů poskytujících všechna relevantní data pro kvalifikované rozhodování na manažerské úrovni.

Co se týče dalších konkrétních návrhů a doporučení, nelze vedle systémového přístupu opomenout ani personální faktor. Pracovníci finančních a účetních oddělení cestovních kanceláří by měli mít k dispozici přesné směrnice a postupy, v jakých konkrétních situacích, pro jaké účely a jakým způsobem tvořit opravné položky či rezervy. Dále by měli být dostatečně vzděláni a odborně obeznámeni s touto problematikou a nutností praktického uplatňování principu opatrnosti v každodenní praxi. Toho lze docílit například pravidelnými školeními a průběžným vzděláváním, ať už interně, nebo externě za pomoci specializovaných firem.

Doporučit je také možné vzájemné sdílení poznatků v rámci profesních sdružení a asociací, například Asociace českých cestovních kanceláří a agentur. Každý obor je do jisté míry specifický, což je třeba zohledňovat i pokud jde o účetní přístupy a priority v rámci finančního řízení.

Závěr

Diplomová práce na téma „Analýza dodržování zásady opatrnosti z pohledu vybraných účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu“ měla za cíl zpracovat analýzu zaměřenou na dodržování zásady opatrnosti účetních jednotek v oblasti cestovního ruchu s konkrétním zaměřením na cestovní kanceláře v České republice.

Teoretická část práce byla zaměřena na vymezení účetních předpokladů a zásad. Poté je podrobně charakterizována zásada opatrnosti a její nástroje. Mezi jednotlivé nástroje zásady opatrnosti patří opravné položky, rezervy, odpisy a oceňování. Tyto nástroje byly popsány podle českých účetních předpisů, IFRS a US GAAP.

Praktická část se zabývala analýzou dodržování zásady opatrnosti na vybraném vzorku podnikatelských subjektů. Pro účely provedení analýzy byly vybrány cestovní kanceláře. Hlavním kritériem pro výběr cestovních kanceláří byly dostupné informace účetních závěrek a příloh v letech 2017 až 2020. Velká část cestovních kanceláří působících na českém trhu neměla k dispozici právě účetní závěrky a přílohy. Z tohoto důvodu byl stanoven analyzovaný vzorek na 20 cestovních kanceláří. Předmětem analýzy byla rozvaha, výkaz zisku a ztrát a účetní přílohy.

První část analýzy byla zaměřena na právní formu cestovních kanceláří. Celkem 19 cestovních kanceláří je zastoupeno v podobě společnosti s ručením omezeným. Pouze jedna cestovní kancelář působí ve formě akciové společnosti.

Druhá část analýzy se zabývala jednotlivými způsoby odpisování dlouhodobého majetku. Většina cestovních kanceláří aplikovala lineární rovnoměrnou metodu odpisování. Sedm cestovních kanceláří ze zkoumaného vzorku stanovily účetní odpisy shodné s daňovými odpisy. U dvou cestovních kanceláří nebyly nalezeny žádné metody odpisování. Výkonové odpisy nepoužívá žádná cestovní kancelář ze zkoumaného vzorku. Ani jedna cestovní kancelář nevyužívá výkonovou nebo kombinovanou metodu.

Další část analýzy se zabývala opravnými položkami k dlouhodobému majetku, zásobám a pohledávkám. Opravné položky k dlouhodobému majetku a k zásobám u analyzovaného vzorku nebyly téměř tvořeny. Pouze jediná cestovní kancelář Čedok tvořila opravné položky jak k dlouhodobému majetku, k zásobám tak k

pohledávkám. U zásob tvořila jen ve dvou letech ze čtyř. Nejčastější vykazovanou opravnou položkou u zkoumaného vzorku cestovních kanceláří byla opravná položka k pohledávkám. Tuto opravnou položku účtovalo celkem sedm společností. Cestovní kanceláře tvořily opravné položky za účelem zachycení dočasného snížení hodnoty majetku.

V poslední části analýzy byly zkoumány rezervy. Rezervy k jakémukoliv účelu ve zkoumaném období vytvořily pouze dvě cestovní kanceláře.

Na praktickou část práce uzavřenou vyhodnocením a interpretací klíčových zjištěných poznatků navazovala část návrhová obsahující hlavní doporučení pro cestovní kanceláře působící na domácím trhu. S přihlédnutím k mimořádně turbulentnímu vývoji v posledních letech a měsících je možné očekávat, že potřeba reálné aplikace opatrnostních principů v účetnictví a celkově v přístupu k finančnímu řízení bude nejen v tomto oboru i v následujícím období nabývat na významu a důležitosti.

Z konkrétních doporučení pak lze jmenovat například vyšší míru tvorby rezerv, a to zejména pro účely vytvoření dostatečného finančního polštáře pro schopnost splácet své závazky, systematické sledování a reporting veškerých důležitých ekonomických ukazatelů a vytvoření mechanismů pro schopnost flexibilní reakce na potenciální výkyvy v hospodářských výsledcích, v souvislosti s tím větší zapojení moderních pokročilých informačních systémů, vytvoření systému školení a dalších vzdělávacích aktivit pro pracovníky v účetních a finančních oddělení cestovních kanceláří, anebo také sdílení příkladů dobré praxe na úrovni profesních organizací, sdružení a asociací daného odvětví.

Seznam literatury

BOKŠOVÁ, Jiřina. *Účetní výkazy pod lupou*. Praha: Linde Praha, 2013. ISBN 978-80-720-1-921-2.

BROOKS, Leonard J. a Paul DUNN. *Business and professional ethics for directors, executives & accountants*. Boston, MA: Cengage Learning, 2018. ISBN 978-1-305-97145-5.

ČIŽINSKÁ, Romana. *Základy finančního řízení podniku*. 1. vydání. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-0194-8.

DOHNALOVÁ, Kateřina. *Snížení hodnoty aktiv v účetních závěrkách obchodních korporací*. Mladá Boleslav: ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s., 2019.

DVOŘÁKOVÁ, Dana. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 5. aktualizované a přepracované vydání. Brno: BizBooks, 2017. ISBN 978-80-265-0692-8.

HINKE, Jana. *Účetní systém IAS/IFRS*. Praha: Kernberg, 2007. ISBN 978-80-903962-2-7. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4710-1.

IFRS – IAS 16 Property, Plant and Equipment. IFRS – Home [online]. Copyright © IFRS Foundation 2021 [cit. 20.09.2021]. Dostupné z: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-16-property-plant-and-equipment/>

IFRS, IAS 36 Impairment of Assets. IFRS – Home [online]. Copyright © IFRS Foundation 2021 [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.ifrs.org/...ard>

Impairment of Assets: Definition, In US-GAAP & IFRS, Effect. eFinanceManagement - FINANCIAL MANAGEMENT CONCEPTS IN LAYMAN'S TERMS [online]. Copyright © 2022 eFinanceManagement.com [cit. 25.04.2022]. Dostupné z: <https://efinancemanagement.com/financial-accounting/impairment-of-long-lived-assets>

Impairment of Long-Lived Assets and Goodwill | GAAP Dynamics. GAAP Dynamics [online]. Copyright © 2022 GAAP Dynamics All Rights Reserved. [cit. 26.04.2022]. Dostupné z: <https://www.gaapdynamics.com/insights/accounting-topics/impairment-of-non-financial-assets-accounting-resources-for-asc-350-asc-360-and-ias-36>

JÍLEK, Josef a Jitka SVOBODOVÁ. *Účetnictví podle mezinárodních standardů účetního výkaznictví 2013*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4710-1.

KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: Komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0563-2.

KOLEKTIV Autorů. *Meritum Účetnictví podnikatelů 2021*. 18. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-040-0.

KOTEK, Daniel. *Dodržování zásady opatrnosti v účetních závěrkách obchodních korporací*. Mladá Boleslav: ŠKODA AUTO Vysoká škola o.p.s., 2021.

KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 20. aktualizované vydání. Praha: Nakladatelství Polygon, 2012. ISBN 978-80-7273-169-5.

KRÁLOVÁ, Magdalena a Miloslav HEJRET. *Zákon o účetnictví s komentářem: s účinností od 1.1.2022*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3598-1.

KRUPOVÁ, Lenka. *IFRS: mezinárodní standardy účetního výkaznictví*. Praha: VOX, 2009. ISBN 978-80-86324-76-0.

MÁČE, Miroslav. *Finanční účetnictví veřejného sektoru*. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-271-2002-4.

MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro území samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3637-2.

- MLÁDEK, Robert. IFRS and US GAAP: accounting policies and procedures = IFRS a US GAAP: postupy účtování. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-75021-94-6.
- MLÁDEK, Robert. *Světové účetnictví: IFRS, US GAAP*. 3. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-519-2.
- NOVOTNÝ, Pavel. *Účetnictví pro úplné začátečníky 2022*. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3597-4.
- PELC, Vladimír. *Daňové odpisy: strategie pro podnikatelskou praxi firem a podnikatelů*. Praha: C.H.Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-387-5.
- PKF International Ltd. *Wiley 2021 Interpretation and Application of IFRS Standards*. Newark: John Wiley & Sons, 2021. ISBN 978-1-119-81863-2.
- REVSINE, Lawrence. *Financial Reporting & Analysis*. 7th edition. New York: McGraw-Hill Education, 2017. ISBN 978-125972265-3.
- RYNEŠ, Petr. *Podvojně účetnictví a účetní závěrka – Průvodce podvojným účetnictvím k 1.1.2021*. 21. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2021. ISBN 978-80-7554-303-5.
- SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční účetnictví*. Brno: Masarykova Univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5268-0.
- SKÁLOVÁ, Jana a kolektiv. *Podvojně účetnictví 2021*. 27. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2021. ISBN 978-80-271-3107-5.
- STROUHAL, Jiří a Jiřina BOKŠOVÁ. *Lexikon účetních pojmů překlad z ČJ do AJ a NJ, výklad pojmů v ČJ, AJ a NJ, praktické příklady, účtový rozvrh*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-787-4.
- STROUHAL, Jiří. *Oceňování v účetnictví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-366-1.
- ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. *Jak číst účetní výkazy: Základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2016. ISBN 978-271-0048-4.
- ŠTEKER, Karel. *Finanční účetnictví*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2020. ISBN 978-80-88330-02-8.

VALOUCH, Petr. *Účetní a daňové odpisy 2012*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4114-7.

Vyhláška č. 500/2002 Sb. Prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví pro podnikatele. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 18.09.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-500>.

Zákon č. 563/1991 Sb. Zákon o účetnictví. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 22.06.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>.

Zákon č. 586/1992 Sb. Zákon o daních z příjmů. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>

Zákon č. 593/1992 Sb. Zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 18.09.2021]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-593>.

Zařazení majetku do odpisových skupin a doba odepisování - iÚčto.cz. iÚčto.cz - on-line účetní program v cloudu [online]. Copyright © 2021 iÚčto.cz [cit. 18.09.2021]. Dostupné z: <https://www.iucto.cz/ucetni-tipy/ucetnictvi/priklady-zarazeni-majetku-do-odpisovych-skupin-a-doba-odepisovani/>

Internetové zdroje

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR – Seznam cestovních kanceláří. Object moved [online]. Copyright ©2022 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 24.02.2022]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/seznam-cestovnich-kancelari>

Veřejný rejstřík a Sbírka listin – Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. Copyright © Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>

O nás – Blue Sky Travel s.r.o. Nejlepší zájezdy najdete jen u nás – Blue Sky Travel s.r.o. [online]. Copyright © 2022 [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.blueskytravel.cz/o-nas/?gclid=EAlalQobChMI2tivovfE9gIVx-5RCh0X2QfEEAAYASABEgKZy D BwE>

Cestovní kancelář Nomád. Cestovní kancelář Nomád [online]. Copyright © Cestovní kancelář NOMÁD [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.nomad.cz>

O nás | CK České kormidlo. Dovolená 2022 | CK České kormidlo [online]. Copyright © Copyright 2022 České kormidlo, s.r.o. [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://ceskekormidlo.cz/spolehliva-cestovni-kancelar/>

Historie | CEDOK. Čedok – last minute – pobytové i poznávací zájezdy – dovolená v zahraničí i tuzemsku [online]. Copyright © 2022, cestovní kancelář Čedok a.s. [cit. 14.03.2022]. Dostupné z: <https://www.cedok.cz/cedok/historie/>

TIPATOUR cestovní kancelář – O firmě. [online]. Copyright © 2013 Tipatour Vytvořil ESONet, s.r.o. [cit. 16.03.2022]. Dostupné z: https://www.tipatour.cz/cz/o_firme.html

Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

<i>Obr. 1: Test na rezervu</i>	19
<i>Obr. 2 Hierarchie reálné hodnoty</i>	41
<i>Obr. 3 Členění cestovních kanceláří podle právní formy</i>	47
<i>Obr. 4 Rozdělení cestovních kanceláří podle využívaných metod odpisování</i>	48
<i>Obr. 5 Opravné položky k dlouhodobému majetku</i>	48
<i>Obr. 6 Opravné položky k zásobám</i>	49
<i>Obr. 7 Opravné položky k pohledávkám</i>	49
<i>Obr. 8 Opravné položky k pohledávkám společnosti Čedok a.s. v letech 2017-2020</i>	53
<i>Obr. 9 Rezervy u vybraného vzorku cestovních kanceláří</i>	55
<i>Obr. 10 Vývoj opravných položek u cestovní kanceláře LIVINGSTONE s.r.o. v letech 2017-2020</i>	55
<i>Obr. 11 Vývoj opravných položek u cestovní kanceláře LIVINGSTONE s.r.o. v letech 2017-2020</i>	56

Seznam tabulek

<i>Tab. 1 Odpisové skupiny a minimální doba odpisování</i>	28
<i>Tab. 2 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek</i>	29
<i>Tab. 3 Koeficient pro zrychlené daňové odpisování hmotného majetku</i>	30
<i>Tab. 4 Vliv účetních a daňových odpisů na základ daně</i>	31
<i>Tab. 5 Definice základních oceňovacíchází</i>	34
<i>Tab. 6 Ocenění k rozvahovému dni</i>	39
<i>Tab. 7 Metoda nižší ze dvou hodnot</i>	41
<i>Tab. 8 Seznam cestovních kanceláří</i>	45
<i>Tab. 9 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře Blue Sky Travel s.r.o. v období 2017-2020</i>	50
<i>Tab. 10 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře NOMÁD s.r.o. v období 2017- 2020</i>	51

<i>Tab. 11 Vývoj opravných položek CK ČESKÉ KORMIDLO s.r.o. v období 2017-2020</i>	<i>52</i>
<i>Tab. 12 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře Čedok a.s. v období 2017-2020</i>	<i>52</i>
<i>Tab. 13 Vývoj opravných položek cestovní kanceláře LIVINGSTONE s.r.o. v období 2017-2020</i>	<i>54</i>

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Bc. Aneta Lutovská		
STUDIJNÍ PROGRAM/OBOR/SPECIALIZACE	Specializace Finance v mezinárodním podnikání		
NÁZEV PRÁCE	Analýza dodržování zásady opatrnosti z pohledu vybraných účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu		
VEDOUCÍ PRÁCE	Ing. Josef Horák, Ph.D.		
KATEDRA	KFU – Katedra financí a účetnictví	ROK ODEVZDÁNÍ	2022
POČET STRAN	73		
POČET OBRÁZKŮ	11		
POČET TABULEK	13		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	Diplomová práce na téma „Analýza dodržování zásady opatrnosti z pohledu vybraných účetních jednotek působících v oblasti cestovního ruchu“ je rozdělena na dvě části, na část teoretickou část a praktickou. V teoretické části jsou popsány základní účetní předpoklady a zásady. Další kapitoly se zaměřují na zásadu opatrnosti, která je hlavním předmětem této diplomové práce. V dalších kapitolách jsou charakterizovány jednotlivé nástroje zásady opatrnosti dle českých účetních předpisů, IFRS a US GAAP. Praktická část práce je zaměřena na analýzu dodržování zásady opatrnosti v oblasti cestovního ruchu konkrétně se zaměřením na cestovní kanceláře. Zkoumány jsou zejména metody odpisování dlouhodobého majetku, opravné položky a rezervy v účetních závěrkách a přílohách. Cílem diplomové práce je zpracování analýzy zaměřené na dodržování zásady opatrnosti účetních jednotek v odvětví cestovního ruchu s konkrétním zaměřením na cestovní kanceláře na domácím trhu.		
KLÍČOVÁ SLOVA	zásada opatrnosti, odpisy, opravné položky, rezervy, České účetní standardy, IFRS, US GAAP		

ANNOTATION

AUTHOR	Bc. Aneta Lutovská		
FIELD	Specialization Corporate Finance in International Business		
THESIS TITLE	Analysis of compliance with the prudence principle from the point of view of selected accounting entities operating in the field of tourism		
SUPERVISOR	Ing. Josef Horák, Ph.D.		
DEPARTMENT	KFU – Department of Finance and Accounting	2022	
NUMBER OF PAGES	73		
NUMBER OF PICTURES	11		
NUMBER OF TABLES	13		
NUMBER OF APPENDICES	0		
SUMMARY	This diploma thesis on the topic „Analysis of compliance with the prudence principle from the point of view of selected accounting entities operating in the field of tourism” is divided into two parts, a theoretical part and practical part. The theoretical part describes the basic accounting assumptions and principles. The next chapters focus on prudence principle, which is the main subject of this diploma thesis. In the following chapters, the individual instruments of the prudence principle, according to Czech accounting regulations IFRS and US GAAP, are characterized. The practical part of this thesis is focused on the analysis of compliance with the prudence principle in the field of tourism, specifically focusing on travel agencies. In particular, the methods of depreciation of fixed assets, provisions and impairments in the financial statements and notes are examined. The aim of the diploma thesis is to prepare an analysis focused on compliance with the prudence principle of accounting units in the tourism industry with a specific focus on travel agencies in the domestic market.		
KEY WORDS	prudence principle, depreciation, impairments, provisions, Czech accounting standards, IFRS, US GAAP		